

Брой 11 (1928)

Ноември 2016 г.

Година LVII, ISSN-0205-0943

Цена 0.80 лв.

Туристическият вестник

www.btsbg.org

Издание на БТС

За Будителите - венец от вяра и любов

Празниците по света са много. Няма народ без празници - национални, фолклорни, културни, регионални, професионални и т.н.

В цялото това разнообразие България се откроява с два празника, които са уникални и нямат аналози в световната история и практика.

Първият - това е Празникът на буквите. На писмеността. Буквите са носителите на духовността, на културата, на просветлението в човешкия разум. Неслучайно именно заради тази своя почит към знаците, с които се записва мисълта на отделните народи, а и на човечеството като

цяло, България справедливо беше наречена преди време „държава на духа“. Сега ни остава с достойнство да носим във времето това високо звание - и да се надяваме, че ще имаме сили за това...

Другият празник, с който страната ни изпква като неповторимост в

своите духовни възжелания, е Празникът на Будителите. Мисля, че така би трябвало да се изписва - с главни букви. Няма друг подобен празник по света. Дори ние, българите, невинаги успяваме да вникнем в дълбокия смисъл на самото му название.

Продължава на стр. 17

На вниманието на участниците, регистрирани с печати и с печати и марки в Томболата на Националното движение „Опознай България – 100 НТО“ за 2016 година

Томболата на Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ ще се тегли на 25 ноември от 13.00 ч. в залата за конференции на Министерството на младежта и спорта - етаж 5.

За спечелилите леки автомобили Dacia SANDERO и Dacia LOGAN (базови модели) срокът за получаване е 30 работни дни от автосалона на ESPACE AUTO LTD, а с промяна и изисквания на клиента (допълнителни екстри на автомобила) - до 70 работни дни.

Антония Григорова, Иван Сираков и Кирил Николов-Дизела, заедно със своите съотборници от Клуба по ориентиране „Вариант 5“ в Търговище, спечелиха петдесет и петата купа на вестник „Ехо“. Състезанието, което е и държавно първенство по нощно ориентиране, се проведе в околностите на Търговищкото село Стража и бе повторение на проваления за 19 от 29-те възрастови групи шампионат от преди месец в Казанлък. Тогава злощорници откраднаха контролни знаци и електронни станции от маршрутите и попречиха на успешното провеждане на шампионата.

В критичната ситуация УС на БФО възложи организацията на повторния старт на опитните ориентировачи от Търговище, които подготвяха купа „Ветеран“ за средата на ноември, ръководени от главния съдия Диан Бонев, главния технически ръководител Веселин Илиев и под зоркия поглед на контролния съдия Йордан Йорданов, осъществиха на пръв поглед невъзможната мисия в изключителни кратки срокове.

Природата също се смили над нощните бегачи и въпреки прогнозите за лошо време осигури нормални условия за протичане на проявата в ноемврийската нощ.

Тъмните облаци, които скриха огромната суперлуна (необичайно близка до Земята с 14% по-голяма и с 30% по-светла от обикновено), пуснаха студени капки дъжд чак когато организаторите прибраха знаците от терена и започна празничната вечер на ориентировача в емблематичното заведение

55-ата Купа на вестник „Ехо“ остана в Търговище

на Търговище – механа „Капанът“.

Как премина състезанието? По един нормален начин – с дневен старт за възрастните групи, които нямаха държавно първенство и с оспорвана нощна надпревара за участниците в 55-ото издание на Купа „Ехо“. Техническият ръководител беше разработил инте-

ресни маршрути, които преминаваха по тъмните улечки на село Стража, после изпращаха състезателите в гористия участък, изпълнен с множество окопи и други релефни детайли, които затрудняваха ориентирането. Късите отсечки и близките обекти (но в рамките на изискванията на правилника) представля-

ваха и своеобразни „клопки“, в които попаднаха по-малко съобразителните. Имаше и такива, на които осветителната техника изигра лоша шега и трябваше да се придвижват мъчително бавно или да се откажат от надпреварата и успешното завършване на нощния маршрут.

Продължава на стр. 3

Здравейте, колеги от туристическите дружества, здравейте, приятели и съмишленици!

На 5 октомври стартира абонаментната кампания за вестник „Ехо“. Ние – издателите на най-стария туристически вестник, започнал да излиза през далечната 1959 година – имаме нужда от верни читатели. Защото вестник „Ехо“ е наше общо издание – то отразява дейностите на туристическите дружества по места, то ни прави видими в общественото пространство и допринася за увеличаване на нашия авторитет, то създава още една силна връзка помежду ни, тиражирайки информация, която никъде другаде не може да се намери.

На практика – всеки може да бъде не само читател, но и автор, защото написаното от първо лице е по-истин-

ско и вълнуващо, а споделянето със стотици други хора чрез страниците на вестника става още по-значимо. И през следващата година ще има конкурси за най-добри снимки, стихотворения, есета и пътеписи.

Срещу символичните 10 лева се осигуряват 12 броя на вестник „Ехо“ през 2017 година. Абонаментът е Вашето доброволно спонсорство за тази уникална 24-странична пълноцветна визитка на туризма и туристите, която е единствена по рода си в страната.

Може да се абонира в Български пощи до 15 декември, във фирма „Доби прес“ или в офиса на БТС по всяко време.

Всички 5 лв. = 1 ПРОМО ТОЧКА ОТ ТВОЯТА СМЕТКА

СЪБЕРИ ТОЧКИ
ВЗЕМИ
50%
ОТСТЪПКА

Само в BILLA
лимитирана серия
Tefal Vintage

BILLA

БТС проведе семинари с активите на туристическите дружества

БТС организира и проведе три семинара с участието на председатели, секретари, счетоводители и председатели на Контролни съвети на туристическите дружества при следния дневен ред:

1. Организационни въпроси и регистрации на туристическите дружества в Националните регистри и отчитане на дейността. Учебно-спортна дейност. Национални движения.

2. Актуални проблеми на БТС и туристическите дружества.

3. Вестник „Ехо“. Абонамент и редакционна политика.

4. Разни.
Първият от поредицата семинари се проведе на **21 и 22 октомври в Туристическия дом – гр. Плевен**. В него участваха председатели, секретари, счетоводители и председатели на Контролни съвети от следните области: Видин, Монтана, Враца, Плевен, Ловеч, Велико Търново и Габрово.

Няколко бяха основните проблеми, които поставиха на дневен ред участниците в семинара. Първият от тях бе въвеждането във владение на туристическите обекти, отдадени на туристическите дружества за стопанисване – проблем, поставен от ТД „Амбарица - 1912“ и ТД „Росица Мазалат“.

Вторият проблем е отварянето на БТС към партньорство с местната и държавната власт, със сродни неправителствени организации и други институции, чрез които да се правят социални политики.

Сред организационните въпроси, обект на дискусията, бе подобряване на връзката на Централата на БТС с туристическите дружества и осъвременяване с актуална информация на

сайта на Сдружението.

Подмладяването на членския състав на туристическите дружества (единодушни бяха всички участващи в срещата) може да стане чрез по-активната връзка с училищата и регионалните инспекторати на Министерството на образованието и науката, както и чрез срещи със спортните дружества от съответната община. Председателят на ТД „Амбарица - 1912“ смята, че трябва да се засили освен работата с учебните заведения, така също и с Общинския педагогически център и Училището за планински водачи в село Черни Осъм.

Представителите на дружествата се обединиха около следните предложения, които да бъдат внесени в Управителния съвет:

- Свикване на Извънреден конгрес на БТС;

- Промени в Устава – мандатност на управляващите органи, делегатите да се избират на квотен принцип и т.н.;

- Оставка на Контролния съвет и назначаване на експертен съвет за проверка на финансовото състояние на БТС;

- Управителният съвет да вземе решение за насрочване на дата за Извънреден конгрес и да бъдат

уведомени всички туристически дружества.

На 26 октомври в офиса на Сдружение „Чернатица“ – гр. Пловдив, се проведе семинар за следните области: Пловдив, Смолян и Пазарджик.

По време на дискусията бяха обсъдени следните въпроси:

- Взаимодействието с туристическите дружества;

- Привличане на повече млади хора, а така също развиване на планинските екстремни спортове – планинско бягане, планинско колоездене, делтапланиризм и т.н.;

- Активизиране на контактите с науката и министерствата, с Планинската спасителна служба и с федерациите. Бе направено предложение за създаването на Съвет на федерациите.

В изказванията на представителите на дружествата бяха засегнати въпроси, свързани със състояние на туристическата маркировка, взаимодействието с училищата, окаяното състояние на част от хижите.

Наемателите на базите, предоставени за стопанисване и управление на туристическите дружества, не признават членските книжки на БТС и не правят отстъпка от цената за

нощувка. Обсъден бе и въпросът за взаимодействие с федерациите, които са били част от БТС.

На срещата, състояла се на 26 октомври в гр. Пловдив, от ТД „Алеко“ – гр. Пазарджик, бяха направени няколко предложения: да се преосмислят и дефинират проблемите на БТС и туристическите дружества; Сдружението да се отвори към комуникация с институциите. Сред основните проблеми изпъкнаха тези с хижите, хижната дейност и маркировката.

Секретарят на ТД „Васил Левски“ – гр. Карлово, Ангел Рунташки постави въпроса с осигуряването на дърва за хижите, които се намират в обхвата на Национален парк „Централен Балкан“, и снабдяването им с продукти. Той изрази мнение, че не очаква промяна, която да промени ситуацията, и че не очаква никой да помогне.

Според Спас Кърпоров от ТД „Бунай“ – гр. Панагюрище, основните проблеми са свързани с финансирането и подпомагането от страна на общината, тъй като хижите са актувани като общински, но общината не предоставя поддръжка за тях. Проблем е и маркировката, и категоризацията на туристическите обекти.

Някои от дружествата, освен финансовия недоимък, отбелязват като проблем и воденето на съдебни спорове за собствеността на туристическите бази, какъвто е случаят с ТД „Студенец“ – гр. Чепеларе. Не бе подминат и фактът, че на някои от хижите има некоректни наематели, а като цяло липсват млади и ентузиастични хора, които да поемат туристическите бази. Несъпричастността на много от общините към доброто стопанисване е проблем, с който БТС на този етап не може да се

справи.

Представителите на дружествата се обединиха около следните предложения:

1. Да се помогне на хижите, на които покривите се нуждаят от ремонт.

2. Ръководството на БТС да се обърне към дирекциите на националните и природни паркове за снабдяване на хижите с дърва за огрев на цени, достъпни за дружествата.

3. Да се окаже подкрепа от страна на БТС Парк „Родопи“ да се върне от община Куклен към община Родопи, Пловдив.

4. Да се подпише ново споразумение между МОН и БТС.

5. Да се поиска среща с министъра на младежта и спорта, като в нея да вземат участие представители на дружества, излъчени от отделните региони;

6. Туристическата маркировка.

На 28 и 29 октомври на хижа „Планинец“ на Витоша се проведе семинар за София-град, София-област и областите Перник, Кюстендил и Благоевград, в който участваха активите на туристическите дружества.

В изказванията бяха засегнати въпроси, свързани със състоянието на туристическата маркировка в страната, връзката с училищата, намесата и изземването на функциите на БТС в утвърдени национални прояви от други институции. Отново бе повдигнат въпросът, че няма преференции от страна на наемателите на базите, предоставени за стопанисване и управление на туристическите дружества, които да правят отстъпки за членове на БТС. Изтъкната бе необходимостта от подобряване на контактите с федерациите. Основният проблем според председателите на ТД „Старо-

планински турист“ и ТД „Боерица“ е липсата на финансови средства, а стабилизирането на БТС и активизиране на контактите и взаимоотношенията с държавните институции бяха посочени като приоритети. Направено бе предложение да се организират групи по планинарство към туристическите дружества.

Направени бяха следните предложения:

- БТС да осъществи връзки с Национален парк „Централен Балкан“ и др. паркове за осигуряване на дърва за хижите на цени, достъпни за тях.

- БТС да се освободи от хижите, които не се посещават, или те да минат на друг режим на стопанисване.

- Да се обнови и възстанови Споразумението с МОН.

- Да се поиска регламентиране на цената на водата от собствени водоизточници, която от 2012 г. до сега е скочила от 0,05 лв. на 0.75 лв.

- Да се влезе в контакт с държавните институции за субсидиране на хижите, които се нуждаят от ремонти.

- Маркировката да се облекчи в законови разпоредби.

- В договорите между БТС и наемателите да има клауза, в която да се признава отстъпката за нощувка на членове на БТС.

През ноември ще се проведат още два семинара – на 18-и и 19-и, в хотел „Августа Траяна“ – Старозагорски минерални бани, с участници от областите Стара Загора, Хасково, Сливен, Бургас, Ямбол и Кърджали, и на 25 и 26 ноември в Учебен център „Академик“ в гр. Варна с участници от областите Русе, Търговище, Разград, Шумен, Силистра, Добрич и Варна.

Национална среща на планинските водачи

От 14 до 16 октомври в УЦ „Мальовица“ се проведе Национална среща на планинските водачи, организирана от Българския туристически съюз. Бяха поканени всички, които са завършили курсовете в системата на БТС. Над 50 души взеха участие в срещата. По-голяма част от планинските водачи бяха осигурени от туристическите дружества по места. С цел обогатяване на знанията за обучители бяха поканени доайенът Иван Кандиларов и Венелин Петров от ПСС.

От направеното предварително проучване с планинските водачи бяха направени предложения с маршрути.

1. Преход от Ръждавица до

Йончево езеро и Страшното езеро и прибиране през Камилата към хижа „Мальовица“ и УЦ „Мальовица“;

2. Изкачване на Еленин връх, спускане по рапел до долу и се катери там;

3. Изкачване на Еленин връх

и се прави траверс до Злия зъб;

4. Алпийско катерене по Ловница.

Накрая след обсъждане участниците се обединиха около две предложения. Първата група, която беше по-голяма, се отправи по маршрута: Йончево езеро, Страшното езеро, хижа „Мальовица“, УЦ „Мальовица“. Другата група тръгна по маршрут: УЦ „Мальовица“, хижа „Мальовица“ и катериха под „Куклите“. Неколцина поеха към Виа ферата.

На проведеното събеседване бяха обсъдени ситуации от практическите упражнения, в които е попаднал всеки един, и какво решение е взел. Отново беше споделено, че много е

важно по време на поход да се прецени колко вода е необходима от една до друга точка по маршрута, както и задължителното условие всички участници в похода да имат планинска застраховка и въже. Планинският водач трябва да учи непрекъснато, за да повишава своята квалификация – това бе изводът по време на срещата.

Накрая планинските водачи си пожелаха следващата година броят им да се увеличи и предложиха да бъдат поканени и други обучители – автори-тети в областта, от които могат да научат нещо повече.

Текст и снимка:
Зорница Радонова

55-ата Купа на вестник „Ехо“ остана в Търговище

Продължение от тр. 1

Все пак най-добрите и технични състезатели спечелиха медалите в своите възрастови групи. При елита (Ж и М 21 год.) това направиха Антония Григорова и Иван Сираков. При мъжете втори остана звездата на българското ориентирание и планинското бягане Кирил Николов (и тримата състезатели на „Вариант 5“, Търговище), а трети в М 21 стана Ивайло Каменаров („Компас-крос“, Русе) изостанал на 10 секунди от Дизела, който отстъпи на 1 мин. и 47 сек. от Иван

Сираков. При дамите втора се нареди Елеонора Николова („Узана“, Габрово) и само секунда след нея – Антоанета Дякова („НСА – Сивен“, София), като трябва да подчертаем, че победата на Григорова тук бе по-убедителна с повече от пет минути и половина пред носителките на сребърното и бронзовото отличие.

Според регламента на състезанието носител на 55-ата Купа на вестник „Ехо“ стана отборът на „Вариант 5“, Търговище, следван от отбора на „Бегун“, Варна, и

„Узана“, Габрово. Четвърти станаха ориентировачите от Стара Загора („Сърнена гора“ А2), пети – „Компас-крос“, Русе, и шести – „Диана“, Ямбол. Купите, осигурени от БТС и вестник „Ехо“, бяха връчени от председателя на Българската федерация по ориентирание професор Атанас Георгиев. 37 клуба по ориентирание от цялата страна изпратиха свои представители в тази проява, а общо 423 състезатели стартираха в двата старта на 55-ото издание на купата на вестник „Ехо“.

Константин Койнов

ПОБЕДИТЕЛИ

М 21 Е

1-во място

Иван Сираков – „Вариант 5“ – Търговище

2-ро място

Кирил Николов – „Вариант 5“ – Търговище

3-о място

Ивайло Каменаров – „Компас-крос“ – Русе

Ж 21 Е

1-во място

Антония Григорова – „Вариант 5“ – Търговище

2-ро място

Елеонора Николова – „Узана“ – Габрово

3-о място

Антоанета Дякова – НСА-Сивен – София

М 16: Петър Борисов – „Компас-крос“ – Русе

М 18: Стефан Йорданов – „Сините камъни“ – Сливен

М 20: Димитър Желязков – НСА-Сивен – София

М 35: Милен Симов – „Академик“ – Варна

М 40: Даниел Николов – „Бегун“ – Варна

М 45: Милен Драгоев – „Диана“ – Ямбол

М 50: Валентин Каменаров – „Компас-крос“ – Русе

М 55: Кольо Тодоров – „Сърнена гора“ – Ст. Загора

М 60: Стефан Димитров – „Ломеец“ – Иваново

Ж 14: Ния Георгиева – „Диана“ – Ямбол

Ж 16: Ева Симеонова – „Узана“ – Габрово

Ж 18: Вяра Данчева – СКО „Хемус“ – Троян

Ж 20: Невена Симеонова – „Бегун“ – Варна

Ж 35: Десислава Димова – „Вариант 5“ – Търговище

Ж 40: Кремена Иванова – „Сините камъни“ – Сливен

Ж 45: Галина Живкова – „Бегун“ – Варна

Ж 50: Недялка Медарева – „Темпо“ – Варна

Туристически песенен празник, посветен на будителите

За четиринадесети пореден път възрожденският Пловдив събра туристически хорове и вокални групи от страната на станалия вече традиционен песенен празник, посветен на голямото дело на плеядата българци, които почитаме като народни будители. Залегнал в календарните годишни планове на Българския туристически съюз и на Българската федерация на туристическите ветерани, той по традиция се организира от Туристическо дружество „Шипка“ – гр. Пловдив, и ръководството на Вокално-инструменталния ансамбъл „Здравец“ при дружеството с главен художествен ръководител и диригент маестро Стоян Марев. Тази музикална проява се радва вече години наред на вниманието на местната туристическа и музикална общественоост от Града под тепетата, израз на което и сега

беше препълненият салон на Военния клуб в Пловдив. При състава много общественици, музикални дейци, туристи и музикални изпълнители от другите туристически дружества от града и областта. Проявата беше удостоена и с вниманието на председателя на Сдружението на туристическите хорове г-н Димитър Гочев.

Внушителният музикален форум под мотото „Слава Вам, будители“ беше открит с встъпително слово от г-жа Анна Камчева, секретар на ТД „Шипка“ и негов главен организатор. Тя приветства с „добре дошли“ посетителите и единадесетте състава от страната – от София (два състава), Казанлък, Панагюрище (два състава), Самоков, Перущица, Пловдив (два състава), Асеновград, Габрово, и им пожела ползотворна изява. Публиката бурно приветства нейните думи, след

което последва откриването с изпълненията на ВИА „Здравец“ от Пловдив.

Тази музикално-туристическа среща неслучайно се провежда вече години наред именно тук, в Пловдив, защото става дума за едно завоювано от него право да я осъществява ежегодно. Причината не е само в това, че градът – център на Тракия, е важна част от Българското възрождане, а и поради неоспоримите исторически факти: тук за пръв път е чествано по тържествен начин още преди Освобождението свято дело на братята Кирил и Методий; за пръв път пак тук, в далечната 1908 г., се чества Денят на народните будители – 1 ноември; тук правят своите първи литературни крачки Пейо Яворов и Любен Каравелов; тук са оставили трайни следи със своята публицистика, литературна и обществено-

полезна дейност плеяда титани на мисълта и делото, като Иван Вазов, Захари Стоянов, Найдено Геров, П. Р. Славейков, Хр. Г. Данов, Йоаким Груев, Атанас Вълкович и още много, много други...

И този път многобройната публика и специалистите останаха приятно изненадани – показано бе от всички състави традиционно високо ниво на изпълнението, обновен репертоар и наличие на свежо попълнение за някои от тях. Разбира се, за доброто ниво определена заслуга имаше и публиката, която с подбаващи овации изпращаше всяка една песен. При това показано равнище беше много трудно да се даде определена оценка или да се прави класация – своите постижения имаха и панагюрци, и асеновградчани, и изпълнителите от именития хор „Планинска песен“ – Фи-

лип Аврамов“ с ръководител Б. Георгиев, и дамският състав от Самоков с ръководител доайнът на туристическото хорово пеене у нас маестро Борис Стрински, и още, и още... Направи впечатление на публиката ВГ за туристически песни от Казанлък „Ехо“, която разчупи традиционния начин на изпълнение и почете по оригинален начин видните възрожденци и будители от Казанлъшкия край.

Голямата песенна среща завърши в следобедните часове при отличен ред и организация и при висок интерес от слушателите до последно. Всички състави получиха грамоти за представянето си и подаръци. Последва радушна размяна между гости и организатори с пожелание за нова среща през идната 2017 година.

Димитър Луканов

Събудили се рано сутринта, туристите от ТД „Осогово“ - гр. Кюстендил, този път се отправиха към предизвикателството между красивите била на Завалска и Руй планина.

Първата отбивка бе мегалитният уникален старинен храм-кладенец (телескоп) при село Гърло. Започваше новото ни приключение, което се оказа доста по-красиво и екстремно от предишните. Древният кладенец е съоръжение с висока сложност за построяване. Ние, хората от 21 век, само можем да се удивляваме на знанията и опита на древните архитекти и строители. С прост строителен материал – камък, те са съградили това уникално съоръжение, без да използват никакво спойващо вещество. Кладенецът е открит през 70-те години на 20 век от археолога Димитрина Митова-Джоновна. Според откривателката такъв тип строежи не са типични за тракийската култура. Археолозите смятат, че е от 12 век пр. н.е., или отпреди 32 века. Ако е вярно, значи храмът е най-старият градеж в Европа. Запазен е идеално, като че ли е строен наскоро. Целият район около старата част на село Гърло е уникален като природна красота и исторически артефакти. На малка площ има некрополи, укрепления, римска вила, църква, римска баня, праисторическо селище, храм, римски път. Намерени са парчета керамика, датирани към къснобронзовата епоха. Предполага се, че на самия връх е имало светилище, свързано с култа към слънцето.

След като се насладихме на всичките тези уникали, се отправихме към Ябланишкото ждрело при село Баня. Река Ябланица е сътворила един удивителен пролом с множество водопади, прагове, ерозийни котли, изворчета, пещери, спиращи дъха скални стени и кули. Забележително е съчетанието на вода, скали и растителност. Само на няколко квадратни метра се срещат десетки дървесни, храстови и тревни видове.

Над Зелени вир ждрелото се стеснява и пътеката става наистина екстремна - почти изцяло е изградена от мостчета над реката и стръмни стълби. Поизгнилите дъски на мостчетата навеждат на мрачни мисли – какво ли ще се случи, ако някоя не издържи тежестта на човек, а шумът на бушуващите води не носи успокоение. Пътеката се превръща в низ от мостчета, стълби и парапети до скалите. На места е трудно за преминаване, но уникалните гледки възнаграждават

По красивите била на Завалска и Руй планина

усиления да се стигне до това девствено кътче.

След кратка почивка ни чакаше още 3-часов преход до хижа „Руй“, където беше и нощувката ни. В уютната хижа и чудесното гостоприемство, под звуците на китарата, оставихме душата на воля да препуска в магията на около.

Кулминацията за следващия ни ден бе изкачването на връх Руй, издигащ се на 1706 метра. Той е най-високата точка на едноименната планина и има величествен пирамидален вид. Склоновете му са голи и тревисти. Върхът е с две котли - български и сръбски връх Руй, заобиколен от три гранични пирамиди. Изкачването му е трудно, но от върха се откриват чудни гледки към България и Сърбия. Виждат се страховитите скали в района на ждрело на река Ерма в Сърбия. От тук при ясно време се открива чудесна гледка към Гребен планина и Влашка планина, Рила, Осогово, планините на Краището, западните дялове на Балкана и планините в Сър-

бия със скалните венци над Погановското ждрело.

След кратка почивка и красиви панорамни снимки, слязохме от планината и се отправихме към скалната църква „Св. Петка“, която е естествена пещера и се намира на малко възвишение над извора Ралча в град Трън. Църквата е възстановена и сред местното население е запазено предание, че самата света Петка (Параскева) Българска се е укривала тук, гонена от потеря неверници.

Екскурзоводката ни разказа, че когато светицата се скрила в пещерата, запалила огън, замесила и опекла питка, но в това време преследвачите наближили и св. Петка избягала през процепа в пещерата. Стъпката и ръката ѝ се отпечатали в скалата. Когато преследвачите ѝ намерили питката и се опитали да отчупят от нея, тя се вкаменила.

Сега вкаменената питка е обект на почитание. Върху нея поклонниците поставят пари и палат свещи в средата ѝ. В пещерата се стичат капки

вода, които се събират в панички. Тази вода се възприема като светена - хората си мият очите с нея. Болни преспиват в църквата с надеждата да получат изцеление.

След покоя на това магическо място ни предстоеше живописна разходка към Трънското ждрело. То е природен феномен, формирал се в продължение на милиони години. Водата на река Ерма бавно е отмивала варовика и в резултат са се образували два скални масива от двете страни на реката, чиято височина е повече от 100 метра.

Завършек на чудесната екскурзия бе Парамунското ханче с чудесните вкусни специалитети.

„Колкото повече преминаваш по тези пътища, толкова повече осъзнаваш, че България има едни от най-красивите кътчета и че те трябва да се запазят“, помислих си след края на това преживяване.

Силвия Михова,
секретар на
ТД „Осогово“ -
гр. Кюстендил

Патьо Бътовски на 70 години

„Туризмът ми стана като професия“, казва навършилият неотдавна 70 години Патьо Пондъов Бътовски. До 2009 г. е щатен секретар на Туристическо дружество „Бунай“ - гр. Панагюрище, където членува от 1984 г. От 1980 до 1988 г. е

член на Управителния съвет и председател на Клуба по пешеходен туризъм. Член е на Клуба на туристите ветерани и отговаря за спортно-туристическите прояви в общината. Носител е на медал „Алеко Константинов“.

Експедиция „Алпи - 2016“

Пешеходният клуб при ТД „Сърнена гора“ осъществи две международни експедиции през лятото на 2016 г.: „Западни Балкани - 2016“ и „Алпи - 2016“. Идеята за „колекцията на Балканските първенци“ възникна след изкачването на връх Миджур от българска страна. Тук, на хижата, ни попадна Албумът на ТД „Кремиковци“ за Балканските първенци. Много от участниците си го взеха, а после още на два пъти правихме заявка за допълнителни количества от „Red Rock“. През 2015 г. направихме в Румъния – Молдовяну и Неюю, и така започнахме с набирането на печатите от съответните върхове. Много от участниците повтаряха върховете, но сега вече идеята беше съвсем друга. Така че през 2016 г. трябваше да продължим с колекцията на Балканските първенци.

Експедицията „Западни Балкани - 2016“ я осъществихме от 16 до 24 юли, като нейната организация започна още през месец февруари с капарирането на хотели в близост до върховете за изкачване в съответните страни. Целта беше за всеки връх да има по две нощувки. По време на тази експедиция бяха изкачени първенците на Македония, Косово и Черна гора. Същата е описана в септемврийския брой на в. „Ехо“ от ръководителя на групата Поля Стойчева.

Така че ще се спра на втората експедиция - „Алпи - 2016“. Първоначално и тук върховете трябваше да бъдат три: първенците на Словения, Австрия и Германия. Но поради многото километри и увеличението на нощувките поне с две щеше да доведе до оскъпяване на проявата и по тази причина Зугспитце отпадна. Сега е моментът да спомена, че другият водач на групата беше Минчо Чочев (Чочо), наемател на хижа „Морулей“ и собственик на фирма „Насам-натам с Чочо“. С него миналата година осъществихме експедицията в Румъния, допаднахме си и решихме да продължим сътрудничеството. В Карпатите групата беше от 30 човека и при дълги и трудни маршрути трудно се обхваща, затова решихме да я редуцираме до максимален брой от 18 човека. Желаетелите и за двете прояви бяха много, но след провеждането на подготовителните походи през зимните месеци селекцията дойде от само себе си. А походите не бяха от леките. През месец януари – Голям Кадемлия по южния ръб, през февруари - Големия Купен от Карлово, през март – Вихрен по Джамджиевия ръб, Дисилица от хижа „Мочарата“, Безбог и Полежан, през април отново Голям Кадемлия, а през май – Виа ферата на Мальовица и връх Мальовица по югоизточния ръб. Така че можеше да се каже, че участниците бяха готови за предизвикателствата по време на експедициите. И така, групата от 13 човека с два буса тръгна в 23 часа от Стара Загора. По пътя до границата се присъединиха и останалите участници - до 19 човека: основното ядро се състоеше от Пешеходния клуб, имаше участници от Алпийския клуб и от Ски клуба, а също и представители на ПСС от Стара Загора и Банско. По граничните пунктове чакането беше повече поради завръщането на гастарбайтерите от Турция, но в крайна сметка в 17,30 часа бяхме в Блед. След настаняване в хотела и кратко разглеждане на града се прибрахме, за да си подготвим багажа за следващия ден.

На другия ден (1 септември) в 7.00 часа тръгнахме с бусовете за Рудно поле. От тук след кратко пренареждане на раниците се отправихме за хижа „Водников дом“ (1817 м н.в.) през Studorski preval. За около 3 часа достигнахме до хижата, обядвахме и след това продължихме за хижа „Триглавски дом“ (2515 м н.в.) - общо 5.30-6.00 часа от Рудно поле. Тук се провеждаше спасителна операция – имаше паднал планинар от скалите. Нашите момчета от ПСС също се включиха в пренасянето на пострадалия до хеликоптера на KFOR. След като се настанихме в хижата и отпочинахме около един час,

една част от групата от осем човека решихме да използваме хубавото време и тръгнахме към върха. По трасето имаше малко групи и не се налагаше голямо изчакване, така за 1.20 часа бяхме на връх Триглав (2864 м). Тъй като нямаше други туристи, ние се увлякохме в правене на снимки и не забелязахме, че времето върви на разваляне. По билото облаците все още бяха от едната страна, но когато тръгнахме по Виа ферата, заваля с мрак. Всеки си носеше дрехи за предпазване от дъжда, но по фератата нямаше как да ги облеche и докато се спуснем до хижата, някои се понамокриха доста, но бяха доволни и

радостни от добре завършилия ден.

На сутринта (2 септември) останалата част от групата с Чочо пое за върха по-навреме, изпреварвайки групите, а ние след няколко чая решихме да слизаем към автобусите на Рудно поле. Тук, на разклона за Стара Фужина, се поклонихме към Бохинското езеро. След двучасов престой в района на езерото се насочихме за Блед, където една част от групата продължи с плажа, а друга се отправи да разгледа крепостта. Вечерта се събрахме всички и нямаше време да се насладим на хубавата природа, а се почна едно лудо пренареждане на багажа.

На 3 септември в 7.00 тръгнахме за Австрия по маршрут: Villach, Lienz, Kals am Grossglockners, Lucknerhaus (1920 м н.в.). До тук бяхме с автобусите – поради почивния ден паркингите бяха препълнени и нямаше места. След едночасов престой с пълно снаряжение се отправихме за първата хижа по маршрута ни – Lucknerhutte (2241 м н.в.). Тук малка почивка и отново нагоре. Но след 100 м видяхме, че има табелка, указваща, че срещу 4 евро могат да ни извозят раниците до следващата хижа с товарния лифт. Така и направихме, не се колебахме много. Така че, без раниците, за два часа достигнахме до хижа „Studlhutte“ (2801 м н.в.), преодолявайки 800 м денивелация. Наблюдавайки върховете наоколо, обядвахме и след едночасова почивка поехме за хижа „Erzherzog Johan Hutte“ (3454 м н.в.) - крайната точка за днешния ден. Вече бяхме обули зимните обувки, а на ледника сложихме и котките. По ледника се вървеше леко – наклонът не беше голям. До парапета достигнахме за около 2 часа, а от тук нагоре за още един час бяхме на хижата – от паркинга до тук общо 6.30 часа. Съботата си каза думата - хижата беше препълнена. Утре две трети от тези хора щяха да тръгнат за върха.

Така и стана. След закуска и екипиране, в 7.00 часа в пет свързки се отправихме за върха. По ледника на половин час от хижата вече почнахме да срещаме слизащите, като някои от тях бяха тръгнали през нощта в 2.30 часа. До тук нещата бяха цветни – разминавахме се лесно с насрещните. Проблемите започнаха в основата на Малкия Гросглокнер, когато трябваше да изчакваме слизащите, а в същото време свързките след нас, водени от местни гидове, се опитваха да ни изпреварват. Така че изкачването до връх Гросглокнер (3798 м н.в.) ни отне може би 4-5 часа и със слизането до хижата - общо 8 часа. Но на всичкото това чакане хубавото беше, че времето беше с нас – слънчево, тихо, не много студено и с панорамни гледки без мъгла. На слизане някъде до хижата чухме първите гръмотевици откъм върха. За кратко време задуха силен вятър с дъжд, който по-късно премина в суграшица. През нощта заваля и сняг, достигайки десет сантиметра. Вечерта хижата беше на наше разположение – бяхме останали две български групи и трима унгарци.

На следващия ден, след полагащата ни се закуска от хижата, към 8 часа тръгнахме да слизаем. Снегът почти беше спрял, температурата беше паднала до минус 5-6 градуса, но вятърът продължаваше на силни пориви. Въжето беше обледено и слизането по парапета създаваше проблеми. Но за един час достигнахме до ледника. Тук ставаше по-лесно – вятърът отслабна, температурата се вдигна и за около час бяхме на Studlhutte. След почивка от половин час и подкрепа с чай в 12.00 часа бяхме до автобусите. Подредихме багажа и дим да ни няма за Lienz, където и обядвахме. Времето напредваше, вече приближаваше 15 часа и след обсъждане с групата решихме, че ходенето до Постояна през Италия ще отпадне и тръгваме директно за България. С това отпадна една нощувка и развлекателната част на експедицията – разглеждането на двете пещери и замъка в района на Постояна. И така, в 15.00 часа, след зареждане на бусовете с гориво, се отправихме за Любляна. Тук направихме почивка от 2-3 часа с разглеждането на замъка, централната част на града и след вечеря тръгнахме за България, придружени от дъжд, който ни съпровождаше с кратки почивки до Ихтиман. След 22 часа шофиране с редуване на водачите, на обяд на 6 септември бяхме в Стара Загора.

Така бяха организирани и проведени двете международни експедиции на Пешеходния клуб при ТД „Сърнена гора“ – гр. Стара Загора.

Митко Жечев, водач на първата и ръководител на втората експедиция

На 21 октомври в Петрич се състоя последната от календарния план на БФТВ туристическа среща „Кестенова вечер“. Домакин на срещата бе КТВ към ТД „Калабак“ с финансовата подкрепа на община Петрич и на ТД „Калабак“. Присъстваха 194 представители на 36 клуба от цялата страна. Гости на вечерта бяха: Димитър Бръчков – кмет на града, Момка Спасова – председател на БФТВ, Борис Коларов – директор на отдел „Финанси“ в общината, Григор Дремджиев – председател на ТД „Калабак“, и Кирил Гогушев – почетен председател на клуба, домакин на срещата.

Стоил Илиев, председател на клуба домакин, откри вечерта. Туристите ветерани бяха приветствани от кмета на града и от председателя на БФТВ. Следваше малък концерт на туристическия хор „Иван Апостолов“ към клуба домакин. Този хор, в състава на който влизат 30 туристи ветерани, с художествен ръководител Иван Димитров, вече 18 години оглася концертни зали и горски поляни с невероятното си професионално извайване на изпълняваните песни от най-различни жанрове. Освен туристически песни звучаха и народни – македонски и родопски, руски романси и хорове от опери. Бурни аплодисменти и овации изпращаха всяко изпълнение. А две участнички във вокална група на друг клуб си говореха: „Ако сега беше наш ред да пеем, по-добре би било да се скрием някъде.“

Естествено, за такова съвършенство са необходими финансова подкрепа и художествен ръководител – професионалист, но трябва и от членовете на един клуб, колкото и много да са те, да се излъчат достатъчно певци с музикален слух, с много добри гласови данни и дисциплинираност, за да издържат на ежеседмичните репетиции. Талант и труд е рецептата, както отдавна е известно. Поклон за постоянния им стремеж към съвършенство! Дано дълго да ни радват за творчеството си!

След това започнаха бурни танци и хора, които позволиха вечерята и кестените да бъдат сервирани едва малко преди полунощ. Ако някой не вярва, че количествените натрупвания водят до качествени изменения, ще бъде оборен със следния пример. В една група от 10-20 туристи ветерани със средна възраст 70 години поне половината ще се окажат с диагнози коксартроза, гонартроза, че и по-страшни. Но ако групата нарасне до 50, 100, в нашия случай 200, със същата средна възраст и при подходяща музика, групата

Кестенова вечер

започва да се държи като такава със средна възраст не повече от 30 години и всякакви оплаквания от артрозен характер изчезват!

На другия ден, 22 октомври, туристите ветерани се разделиха на пет групи:

95 души отпътуваха за гр. Струмица в Македония;

20 души направиха преход от хижа „Беласица“ до хижа „Конгур“ и обратно;

15 души посетиха с частни коли и таксито Рупите;

4 души, отначало с магаянския каручка, стигнаха до някъде и после направиха пешеходен преход до вила „Китино“ и обратно;

останалите разгледаха града (предишния ден желаещите посетиха Историческия музей и къщата на баба Ванга).

Основната група в два автобуса замина за Македония. Град Струмица се намира на 50 км от Петрич. Хубаво малко градче с население около 30 000 души. Ние посетихме манастира в рамките на града с църква „Свети петнадесет тивериополски мъченици“. (Тивериопол е старото име на града.) В манастира сега живеят само един свещеник и един по-млад монах – съ-

щата липса на желаещи да стават монаси, както и у нас. Свещеникът ни разказа историята на града и на манастира. За съществуването на селището има данни още от II век пр. Хр. През 362 г., по време на гоненията срещу християнската църква при управлението на император Юлиан Отстъпник, петнадесетте свещеници и монаси са били заровени живи в земята. Само главите им останали отвън. На мястото на техните гробове през V век е била построена църква. На същото място върху развалините ѝ в първата четвърт на VI век е била построена друга църква, разрушена при нашествието на славяните и аварите в края на VI и началото на VII век и отново построена през IX-X век. Разрушавана е и през османския период, но през 1921 г. се възражда с изграждането на нов малък параклис. Основите на старите храмове са открити по време на строителството на новата църква през 1972 г., която е завършена през 1974 г. Манастирът в момента се ползва и като хотел. През IX век Струмица влиза в пределите на Първото българско царство. След

битката при Беласица през 1014 г. градът минава под византийска власт. Освободен е от османска власт на 21 октомври 1912 г. и до 1919 г. влиза в границите на България. По време на Междусъюзническата война през 1913 г. за кратко време Струмица е завзета от гръцката армия. Изгорени са казармите, правителствените здания, църквите, Митрополията, двете български прогимназии, част от махалите и чаршията. След оттеглянето на гръцките части от града се изселват голям брой местни гъркомани, турци и евреи, които го опожаряват. Запалват дори собствените си къщи. След края на Първата световна война с Ньойския договор от 1919 г. Струмица и Западните покрайнини са дадени на бъдещата Югославия. По време на Втората световна война от 1941 до 1944 г. градът отново е принадлежал на България.

Град Струмица има и друга забележителност – баба Ванга е родена там. Но македонската, пък и българската, вероятно въобще православната църква, е на мнение, че нейната дарба не произлиза от Бога. От

Бога или от Дявола – за вярващите вероятно има значение. За останалите наличието на феномени, като преподобна Стойна и баба Ванга, които предсказват бъдещето, доказва само, че светът не е точно такъв, какъвто ние си го представяме.

Разгледахме центъра на Струмица. Има много сполучлив паметник на нашия общ (за България и за Македония) национален герой Гоце Делчев.

На връщане точно преди границата спряхме в Ново село. Колко вкусни неща се продават и колко евтини! Ядохме около 300-грамова плескавица за 2 лв. (при сравнение само по количество в България вероятно би струвала поне 7 лв.) с безплатна салата от съвършено пресни зеленчуци, идеално овкусени (при сравнение пак само по количество в България би струвала поне 1,50 лв.). И защо да не е вкусно? Зеленчуците пресни, каймата само от месо, и то прясно. Така е, Македония е страна с развито земеделие и скотовъдство. Пък и старите традиции за приготвяне на ястията там явно още са живи.

Надвечер се върнахме в Петрич. Защо да не надникнем и в неговата история? Според местни краеведи Петрич е наследник на древното тракийско селище, възникнало през IV век пр. Хр. в подножието на Кожух планина и завладяно през I век пр. Хр. от римляните. Малкото селище се е превърнало в добре укрепен римски град – крепост, която се е наричала Петра. Той е съществувал до VI век, когато е опожарен от славяните. Предполага се, че оцелелите са се заселили на 10 км разстояние в посока югозапад в подножието на Беласица, където сега е град Петрич. Запазено е старото име, като е добавено славянското окончание „-ич“. Петричкият край е присъединен към България през 837 г. от кан Пресиан. В края на X и началото на XI век земите около Петрич заемат важно военностратегическо място в Самуиловата държава. През 1014 г. близо до Петрич в Ключка клисура цар Самуил не успява да победи многобройната византийска войска. Руините на Самуиловата крепост са свидетели за попадането на България под византийска власт. През периода XII-XIV век Петрич се превръща в здрава твърдина. За това може да се съди по останките от средновековната крепост Гяур калеси. Установено е, че през XIII-XIV век градът се състои от две части – крепост, т.е. укрепено градско ядро, и неукрепен външен град, но с охранявани от кули входно-изходни артерии. Той пада под турска власт през 1395 г. През октомври 1912 г. Петрич е освободен. От 1920 до 1934 г. той е окупан град, административен център на Пиринска Македония.

На третия ден от срещата, 23 октомври, започна отпътуването към местоживеенията на участниците в събитието. И каква е равностойността? Клубът домакин и лично неговият председател Стоил Илиев създадоха такава организация на срещата, че всички ние прекарахме:

три дни, през които забравихме за грижите и за проблемите си;

три дни, през които ни владееха прекрасни и силни емоции;

три дни, през които се срещнахме със стари приятели и създадохме нови познания.

Благодарим ви, скъпи приятели от КТВ към ТД „Калабак“!

До нови срещи!

Текст: **Донка Янева, КТВ „Витоша“, гр. София**
Снимки: **Григор Дремджиев, КТВ към ТД „Калабак“, гр. Петрич**

В памет на Белчо Братоев

На 26 септември 2016 г. на 70-годишна възраст почина нашият приятел и дългогодишен председател на ТД „Патлейна“ – гр. Велики Преслав, Белчо Димитров Братоев.

Роден е на 25.04.1946 г. в с. Драгоево. Основно образование завършва в гр. Преслав, продължава образованието си в Механотехникума в гр. Шумен, а след това завършва Институт за учители по практика в София. Любовта към

природата е получил от своя дядо, с когото са бродели из красивите кътчета на родното му село. Завършва школата за планински водачи. Преминува на етапи маршрута Ком-Емине. През 1999 г. възстановява Туристическото дружество в града и е негов председател в продължение на 15 години. Братоев отлично познава историята и географията на България. Организира много екскурзии до исторически места и красиви природни забележителности с ученици, приятели и туристи. Водач е на преходи до високите планински

върхове. Под негово ръководство ТД „Патлейна“ е редом с туристическите дружества от Шумен, Добрич, Варна, Търговище, Силистра, Генерал Тошево, Исперих. Във всяка туристическа проява се усеща вдъхновението на харизматичната му личност. Белчо Братоев е носител на златен медал „Алеко“, а през 2013 г. получава плакет „90 години ТД „Патлейна“ – гр. Велики Преслав“.

Поклон пред светлата му памет.
УС на ТД „Патлейна“,
гр. Велики Преслав

Нашите приятели от ТД „Шипка“ – гр. Пловдив, ни поканиха да участваме в Националната туристическа среща „Есен 2016“, която се състоя на хижа „Здравец“ в Родопите. От Клуба на туристите ветерани в Казанлък присъстваха 8 човека. След като пристигнахме в Пловдив, бяхме посрещнати от господин Луканов, който пое групата туристи от цялата страна и ни отведе до Стариия Пловдив. Посетихме много забележителности – Хълма на смелите, на циркаджиите, Археологическия комплекс „Небет тепе“, Историческия музей, Центъра на занаятите – Бакаловата къща от XVIII век, църквите „Св. Димитър“, „Св. Богородица“, „Св. Константин и Елена“, Академията за музикално, изобразително и танцово изкуство.

Пихме по кафе и с автобуса се качихме на

Национална среща на БТС и БФТВ „Есен 2016“

хижа „Здравец“. Там ни очакваше приятна изненада от домакините – с народни носии, с песни и погачи те ни посрещнаха на входа на хижата. Вечерта имахме празнична вечеря с много музика, песни и танци. Проведе се конкурс за танцуващи двойки от една зодия. Наши представители бяха Стефка Дишкова и Стойчо Иванов, които спечелиха чаша и вратовръзка. Забавната вечер продължи до полунощ.

На втория ден, след

като закусихме, започна туристическият празник. Един след друг излизаха танцовите състави. Проведе се конкурс „Парад на шапките“. След като приключи обядът, направихме излет в планината. В 17.30 ч. ни очакваше нова изненада – „На бяло сладко“ – среща с известни в миналото фамилии в Пловдив, пресъздадени от Клуба на туристите ветерани „Шипка“. След вечеря последва забавната вечер под мотото „Микрофонът е ваш“.

Третият ден бе денят на раздялата с нашите приятели, които доста се бяха постарали, за да направят престоя ни приятен, забавен и незабравим. Направихме си обща снимка пред хижата и се сбогувахме. Пътном спряхме в Белащица пред паметника на П. Славейков. Последната ни спирка бе гарата, откъдето всеки пое към дома.

Елена Бозукова,
Клуб на туристите ветерани, гр. Казанлък

Есенни маршрути

Тихата златна есен ни примамва към спокойствието на Средна гора. Там, сгушена сред буковата гора над Старосел, ни очаква хижа „Фенера“ – с топъл ароматен чай и гостоприемни хижари. Добрахме се до тук по най-краткия маршрут – през Старосел. Точно 14 км от паркинга на Тракийския култов храм до „Фенера“! На около 6 км по пътя към Бяло камене има отбивка – горски път до изоставено сечище и по новия път през Падалото – точно пред вратата на хижата. Но, предупреждавам – само за високопроходими коли! Другият вариант е да си оставите колата на Бяло камене и пеша, за около 3 часа, да се качите до хижата. Има и трети, по-романтичен вариант – с коне от Конната база в Хисаря!

Времето се сменя през 10 минути – призрачна мъгла, дъжд, вятър, слънце. Но в хижата е уютно – чисти стаи и топла вода в банята, а на печката къкри прочутият боб с манатарки на Петко Гарвана. Преди да се отдадем на

кулинарни дегустации, решаваме да посетим археологическия обект „Кози грамади“. Наши „туроператори“, както ги наричат хижарите, са трите кучета, които умело ни насочват към историческите забележителности. От мъглата пред нас първо изплува портата на крепостната стена. Влизаме в призрачния град, събрал няколко епохи в себе си – древен тракийски дворец от V-IV век пр.Хр., средновековен храм, пеци и жилищни постройки от IV-V век след Хр. И за да докаже, че тук единственият бог е Слънцето, мъглата се вдига, облаците се разпръсват и от върха се открива удивителна панорама над низината, чак до Родопска планина! Долу, в ниското, проблясват язовири и селища, зад нас вятърът подгонва шепи есенни листа и изгрива... дъга. Мигът е поразителен – сякаш сме подбрани зрители на удивителен природен спектакъл!

Наоколо е чудно есенно – топъл златист килим от букова шума; искрящи, като живи

въгленчета шипкови храсти; жълто-червени корони на брези, кленове и диви круши, просветващи като пухкави облачета в гората.

Пред хижата ни чака още една изненада – облаците са отворили малък прозорец над Карлово и Стара планина. Бързо правим панорамни снимки, за да хванем и първия сняг на Ботев връх. Хижарите привършват със скарата, защото ароматът на пържоли привлича неудържимо и туристи, и кучета. Време е да седнем на масата. А тук е най-интересно, защото се разказват бивали и небивали истории за траки, римляни, хайдутки; за мечки и кошути; за ловни подвизи и дълги туристически походи...

В късния следобед поемаме обратно към града. И колкото по-надолу слизахме, толкова повече спокойствието и хармонията на това чудно място започват да ни липсват. Но както пише в книгата за гости: „Пак ще се върнем в това райско кътче!“

Майа Апостолова

Празник на ТД „Сърнена гора“

На 1 октомври 2016 г. на хижа „Морулей“ по традиция туристите от ТД „Сърнена гора“ – гр. Стара Загора, за 23-и път се събраха да отбележат празника на Дружеството. Той се чества за първи път на 5 октомври (деня на Стара Загора) през 1994 г. на заслона на с. Дъбрава. Следващите две години честването е на „Лъвската чешма“ (в околностите на с. Дъбрава). От 1997 г. хижа „Морулей“ става дом за празника.

Представители от всички клубове на Дружеството се събраха да се опознаят, да разкажат за успехите си и да споделят бъдещите си планове. Председателят на дружеството г-н Георги Гачин приветства присъстващите гости и туристи, а секретарят на дружеството г-жа Ваня Петкова връчи дипломи на завършилите курса за планински водачи: Митко Жечев, Атанас Димитров, Светослав Велев, Петър Петров и Валентин Иванов. Митко Жечев беше отличен със специалната награда за комплексен принос в дейността на дружеството, а всички туристи активисти получиха книги за награда.

Председателят на младежката формация Иван Тодоров сподели с радост за успехите и наградите на младежите от групата. Председателите на останалите клубове с много настроение разказаха за интересни прояви през годината.

Хорът към Дружеството и децата от формация „Планинарче“ изпяха популярни туристически песни.

Много туристи и деца участваха в организирани от Матей Йорданов и Стоянка Аргирова спортни игри. Веселието продължи до късно следобед. На раздяла всички си пожелаха здраве, много и интересни прояви през следващата година и традицията да продължава.

Стефка Божинова, Пешеходен клуб, ТД „Сърнена гора“

ОБЯВА

ТД „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък отдава по наем обект „голяма хижа Бузлуджа“ (хотел „Бузлуджа“).
За подробна информация:
В офиса на ТД „Орлово гнездо“
или на телефони:
0882966489, 0882955304.

Туристически маршрути около хижите на БТС

хижа „Вежен“

хижа „Бенковски“

хижа „Ехо“

Хижа „Вежен“

Разположена е в Златишко-Тетевенския дял на Средна Стара планина, местността Царичина, в северното подножие на връх Вежен, 1622 м н.в., 80 места, етажни бани и тоалетни, собствено ел. захранване, отопление на твърдо гориво, туристическа кухня, столова, бюфет. Стопанин: ТД „Вежен“ – гр. Тетевен.

Изходни пунктове (летни маршрути)

Най-удобните изходни пунктове за хижа са от север – курортно селище

Рибарица, община Тетевен, а от юг – гр. Клисуре и жп гара Копривница.

1. Село Рибарица, община Тетевен – река Заводна – хижа „Вежен“ (синя маркировка) – 4.30 часа

Тръгва се по шосето на юг край левия бряг на река Заводна до местността Данчова бичкия (2.30 часа). Оттук се продължава по пътека (синя маркировка) край десен приток на река Заводна и подножието на връх

Черната могила и отново по шосето се достига до хижа „Вежен“ (2 часа). Разстоянието по шосето (асфалт и макадам) до хижа е 17 км.

2. Гр. Клисуре – местността Равна – Каменната порта – хижа „Вежен“ (синя маркировка) – 5.30 часа

От северозападния край на Клисуре пътеката води край градини, пресича жп линията и шосето, тръгва по

острото връхче Острица (30 мин.) и по вододелно било излиза на местността Равна (2.30 часа). Продължава се край чешмата Влашки кладенец и се излиза на седловината Каменната порта между върховете Каменница и Вежен (4.15 часа). От тази седловина в западна посока за 20 минути може да се изкачи връх Вежен (2198 м н.в.) – седмият по височина старопланински връх. От Каменната порта за хижа

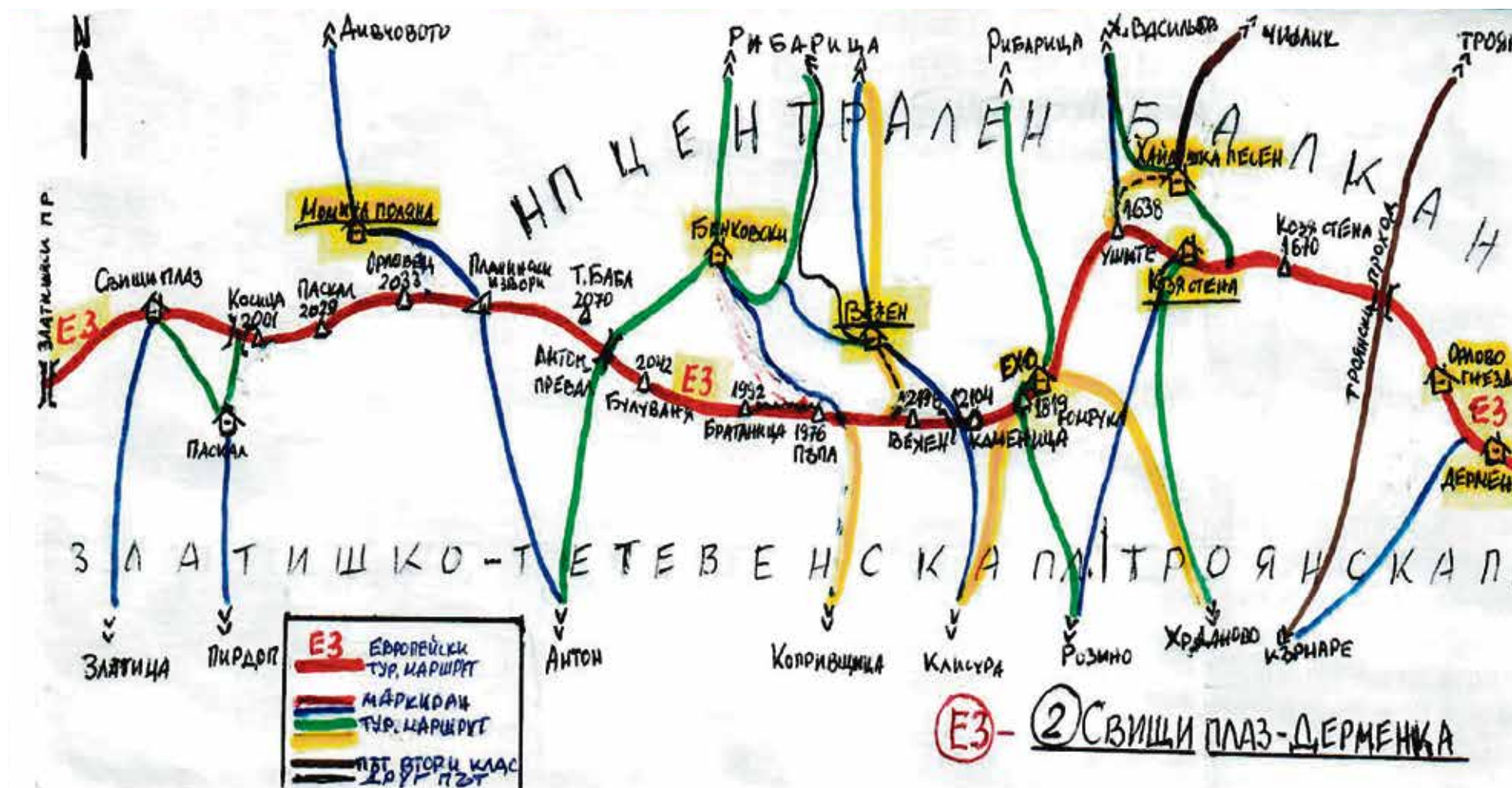
„Вежен“ се продължава в северозападна посока, подсичайки склоновете на връх Вежен, и за около 1.15 часа се достига хижа.

3. Жп гара Копривница – местността Въртопа – хижа „Вежен“ (жълта, червена, жълта маркировка) – 6 часа

Тръгва се северно от гарата по речен пролом, пресича се шосето и при моста на Въртопско дере се тръгва в източна посока по маркираната пътека (1 час). С множество серпентини се достигат Въртопски поляни (2.30

часа), пътеката излиза от горския пояс и по стълбова маркировка достига главното било между върховете Пъпа и Вежен (3.30 часа). Продължава се за кратко време на изток по билото (червена лентова и стълбова маркировка) и след 40 минути се достигат изворите на река Заводна.

Оттук в източна посока за 30 минути може да се изкачи връх Вежен, а за хижа „Вежен“ се продължава на северозапад (жълта маркировка), преминава се край чешма, траверсират се

склоновете на връх Вежен и през пасище в местността Касаджика се слиза на хижата (1.15 часа от билото).

Съседни обекти
(летни маршрути)

4. Хижа "Вежен" – хижа "Ехо" (синя, червена лентова и стълбова маркировка) – 3 часа

Тръгва се на югоизток през гората, после над горския пояс и под сичайки склоновете на връх Вежен, се излиза на седловината Каменната порта на главното било (1.10 часа). След нея се обхожда връх Каменица, слиза се на седловината Рибаришки проход (2 часа), траверсира се билото от юг и се достига друга седловина с паметника на Н. Караджов. Пътеката се спуска в подножието на връх Юмрука (2.25 часа), траверсира склоновете му, преминава край чешма (2.40 часа), навлиза за кратко в гората, а след излизането от нея достига параклис, и слиза пред хижа "Ехо" (1646 м н.в., 40 легла, самостоятелни и етажни бани и тоалетни, собствено ел. захранване, локално отопление, зала в битов стил, туристическа кухня, столова, бюфет).

5. Хижа "Вежен" – Суватски дол – хижа "Бенковски" (синя, зелена маркировка) - 2.30 часа

Пряка пътека за кратко извежда на пътя, който обхожда връх Черната могила. Продължава се по пътя до разклон – вдясно шосето се спуска към Рибарица, а вляво се следи пътеката, вече маркирана в зелен цвят. Продължава се през Суватски дол, край кошари и чешми, изкачва се Ветровитият пряслоп и следейки зелената маркировка, се достига хижа „Бенковски“ (1526 м н.в., 60 места, вътрешни бани и тоалетни, собствено ел. захранване, отопление на твърдо гориво, туристическа столова и кухня, бюфет).

Хижа "Вежен" – седловината между връх Вежен и връх Пъпа – седловина Кончето – хижа "Бенковски" (жълта, червена, синя маркировка) - 3.30 часа

Тръгва се по маркираната в жълт цвят пътека на юг през местността Касаджика, над изворите на река Заводна и край чешма се излиза на обширната заравненост от главното било. Продължава се на запад по главното било (червена лентова и стълбова маркировка), достига се седловина, източно от връх Пъпа (40 минути от изворите на река Заводна). От нея се отклонява лявата пътека (синя маркировка), която траверсира от север връх Пъпа и седловината Кончето, продължава по северния склон на връх Братаница и през седловината Ветровитият пряслоп за 20 минути достига хижата (2 часа от седловината източно от връх Пъпа).

Йордан Йорданов,
експерт в БТС

По чуждестранните върхове

Ако 2015 година я бяхме посветили на крайграничните ни върхове, то за 2016-а бе взето решение да се пробваме и по чужбината. Единодушно бяха избрани две основни цели – връх Митикас (Олимп) и връх Триглав (Юлийски Алпи).

Лято, жегга, петък - значи е време за нашето пътуване към едно топло и морско райско местенце. По скоростните пътища на братята гърци неусетно преодоляхме разстоянието Калофер – Литохоро. Разположен в подножието на източните склонове на планината Олимп. Според митологията Литохоро е домът на 12-те богове на Олимп. В околността има много добри природни дадености. На запад и на юг се простират планински местности, покрити с гъсти гори, а изток и североизток са популярни с красиви и топли плажове. Градът е познат главно като изходен пункт за изкачване на Олимп, тъй като повечето маршрути започват от тук.

От Литохоро до началото на туристическата пътека в местността Приония на 1100 м н.в. води 17-километров асфалтов път. От Приония до хижата „Спинос Агапитос“ (Refuge A), 2100 м н.в., под върха е прокарана туристическа пътека. Хиждата е уютна и в изключително добро състояние.

А ние, след лежерно плажуване, къпане, ядене, потегляме по залез в лек тръст и сладка приказка по пътеката, по пътеката и право на хиждата. Рано сутринта поемаме от Спинос Агапитос до скалния разклон Скала и поредицата върхове и през стръмни серпентини стигаме каменниста и монотонна пътека. От седловината преди Митикас се откриват гледки към другите гиганти на планината – Стефани

(Тронът на Зевс), 2912 метра, и Сколио, 2915 метра. От тук вече, макар изискващо повече внимание, изкачването е кратко.

Митикас (2917 м н.в.) е най-високият връх на планината Олимп в Гърция и втори по височина на Балканския полуостров след Мусала.

Сега вече можем да си дадем по-дълга почивка и след като сме се насладили на гледката, е време за спускане. Тук задачата хич не е лека – от 2917 до 0 м н.в. си е сериозна работа, но пък ни очакват плажът и топлото Бяло море. Прибираме се обогатени с още едно вълнуващо приключение и още един прекрасен спомен.

След като на 12 август отбелязахме първата поставена цел, сега идваше и датата на втората в списъка.

И така на 3 септември група от 16 човека от ТД „Хайдут“ – Калофер, се отправихме към Словения. Целта беше ясна – връх Триглав (2864 м н.в.).

Триглав е най-високият връх в Словения, бивша Югославия, и в Юлийските Алпи. Името му описва неговата форма, която е отразена също в герба и знамето на Словения. Разположен е почти в центъра на словенския национален парк Триглав и е с голяма степен на трудностъпност.

Целта беше поставена, датата настъпи, маршрутният лист - направен, екипировката - събрана, групата - налице, остава само покоряването. В късния следобед на 3 септември ентусиазирано потеглихме от центъра на Калофер. Първата цел беше успешно да стигнем до хижа „Алиажев дом“ в полите на връх Триглав. Макар и с известно забавяне по границите, благополучно пристигнахме в неделя по обед.

След настаняване имяхме достатъчно време да разгледаме района и да коментираме предстоящия ни маршрут. Изключително любезната и приветлива хижарка ни посъветва по коя пътека да тръгнем на сутринта и ни даде доста ценни съвети за прехода. На следващата сутрин от нетърпение да тръгнем се бяхме събрали още по тъмно пред хиждата. Екипирани и ентусиазирани да покоряваме, въпреки че времето не беше благосклонно към нас (но само в началото), се отправихме към върха. Изкачването бе свързано не само с преодоляването на голям наклон, но и с преминаването на отвесни участъци, обезопасени с железни хватки. Преминаването през тях напомня катерене по Виа ферата. Все пак не е чак толкова страшно, колкото звучи. След 6 часа нормално ходене вече ядяхме бисквити „Роден край“ на хижа „Триглавски дом“ и събирахме сили за последния напън. От тук до върха оставаха още около 2 часа. Тези два часа не ги и усетихме по металните въжета. И ето, в 15 часа местно време калоферските гайди зазвучаха от най-високия словенски връх. Всеки от нас беше горд със себе си!

Преди да си тръгнем от Алпите, не пропуснахме да си направим снимка и на извора на река Сава. Видяхме и кристалните води на езерото Блед. Не може да напуснем Словения, без да влезем в най-голямата пещера в Европа – Постойна яма. Очаровани бяхме от нейните чудовищни образувания. Посетихме и величествения Предямски замък, изграден в скалите и датиращ от 1274 година.

Боряна Иванова

Прояви на ТГ „Куруто“

След изкачването на връх Вейката на 30 април ние, туристите от ТГ „Куруто“, продължихме успешно да осъществяваме мероприятията от нашия план. На 4 и 5 юни по покана от ТД „Добротица“ 20 души участвахме в 14-ия регионален поход „Добруджа и морето“. Включихме се за 13-и път. Маршрутът беше от с. Дуранкулак – с. Тюленова до с. Камен бряг.

На 9 и 10 юли участвахме в 4-ия регионален поход „С буйна кръв из Лудогорието“, организиран от ТД „Буйна кръв“ – Разград, с маршрут: с. Топчий - с. Побит камък. След нощувка на 22 юли в хижа „Плевен“, на 23 юли 14 души преминахме през трудния маршрут – връх Ботев, хижа „Тъжа“ – втора нощувка. На 27 юли вече по-спокойно спяхме до гр. Априлци, където ни чакаше превозът. На 27 август,

след нощувка в прекрасния къмпинг „Верилка“ - Сапарева баня, 17 души успешно преминахме Седемте рилски езера до Вазов връх, откъдето за пореден път видяхме и Урдините езера. След втора нощувка в къмпинга на следващия ден с транспорт стигнахме до хижа „Алеко“ и оттам до Черни връх, където участвахме в тържествата по случай 121-вата годишнина на организирания туризъм в България. Използвайки четирите почивни дни от 3 до 6 септември, успешно преминахме по маршрута от хижа „Чудните мостове“, през хижа „Персенк“, до хижа „Върхов връх“ с нощувки на съответните хижи. На 22 септември, след като разгледахме за пореден път Самуиловата крепост и Рупите, нощувахме в хотел „Май“ в град Петрич. На следващия ден с превоз стигнахме до хижа

„Конгур“, откъдето вече с раници на гръб покорихме за втори път върховете Радомир и Конгур. Късно вечерта пристигнахме в хижа „Извора“ за втора нощувка. На следващия ден – 24 септември, с цел да съкратим времето използвахме една уязка до местността Кошарите. Пътувахме дотам 3 часа в едната посока. Оттук, пак с раници на гръб, 10 души изкачихме гордия Гоцев връх. Нашият превоз ни чакаше пред село Голешово и оттам, след разходка в град Мелник, пристигнахме за трета нощувка в красивия Благоевград. На 25 септември успешно се прибрахме в Търговище. И най-важното за нас мероприятие беше на 1 и 2 октомври, когато осъществихме втория регионален поход „Опознай търговическия край“. Вечерта в хотел-ресторант „Търговище“ се събрахме 101 туристи

от ТД „Черноморски простори“, ТД „Добротица“, ТД „Мадарски конник“, ТД „Буйна кръв“, ТД „Добруджанец“, ТД „Росица“, ТД „Трапезица-1902“ и, разбира се, ТГ „Куруто“.

На похода, който беше от село Стеврек до прочутия Римски мост (обявен за историческа забележителност на 28 август 1979 г.), участваха 72-ма туристи, като за подкрепление само за похода дойдоха 20 души от ТД „Патлейна“.

На 22 и 23 октомври по покана на ТД „Мадарски конник“ участвахме в петчасовия поход из Върбишкия Балкан и прекарахме една приятна вечер в хижа „Върбишки проход“. До края на годината предстои екскурзия до нашумелия дворец в с. Равадиново.

Григор Христов,
ТГ „Куруто“, гр. Търговище

Под свлачище се подразбира земна или скална маса, която се движи надолу по склон. Причините за това явление са твърде разнообразни – силата на тежестта, сеизмични сили, хидростатично и хидродинамично налягане, външни сили и др.

Масабът на свлачищата е много голям – от няколко метра до няколко километра. В последния случай свлачището представлява сериозна екокатастрофа, при която се унищожават постройки, пътища, мостове, язовирни стени и различни други транспортни, промишлени, хидротехнически и битови съоръжения, а нерядко се дават и човешки жертви.

От гледна точка на екологичната опасност най-важно значение има скоростта на движение на свлачищата. Според скоростта си те се класифицират на бързи, средноскоростни и бавни. Бързите свлачища имат продължителност от порядъка на секунди и минути. Те са характерни за по-стръмни склонове и се генерират предимно в сеизмоактивни райони. Средноскоростните свлачища се развиват в продължение на минути и часове, а бавните – от няколко дни до няколко години.

Според материала си свлачищата биват от скали, почва, глина, пясък и др. Някои свлачища представляват смес от камъни, глина, вода, а понякога и лед. Материалът може да бъде сух или водонаситен.

Има достатъчно примери, илюстриращи твърде различните разстояния, на които се придвижват свлачищата. Тези разстояния зависят преди всичко от материала и скоростта на свлачището. Ако има достатъчно вода, която да направи пълзящата маса влажна или течна, дори сравнително малко свлачище може да измине разстояния до няколко стотици метри. В сухи райони такива свлачища се получават при внезапни силни проливни дъждове, когато повърхностният почвен слой се насища с вода.

Според мястото на възникване и действие свлачищата се разделят на наземни и подводни. Подводните свлачища се дължат предимно на земетресения с огнища под морското дъно. Бързите подводни свлачища понякога генерират цунами, а в много случаи са причина за прекъсването на подводни кабели.

Според това, дали свлачището е на земната повърхност, или в дълбочина, се различават съответно, повърхностни и дълбочинни свлачища. Повърхностните свлачища се отнасят само до повърхностния слой на склона.

Свлечената маса се нарича „тяло на свлачището“, а устойчивата неподвижна се маса – „ненарушен масив“. Между тях е „повърхнината на пълзгане“. Често в тялото на свлачището има един или два заравнени участъка – „свлачищни стъпала“.

Свлачища

Много свлачища се дължат на антропогенна дейност. Строителството на крупни промишлени, битови, транспортни, хидротехнически и други съоръжения по принцип е свързано с преместването

на големи маси почва и скали, образувачи склонове. Ако при тези работи се изземва материал от основата на склона или се добавя към горната му част, се създават предпоставки за възникване на

свлачища. Отрицателно въздействие върху устойчивостта на склоновете има и нарушаването на нормалните хидроложки условия – следствие от неправилно дрениране, отводняване и т.н.

В световен мащаб са станали редица екологични катастрофи, причинени от свлачища, които са взели десетки хиляди човешки жертви и са нанесли огромни материални щети.

Голяма свлачищна екологична катастрофа става през 1860 г. в долината на р. Инд в индийския щат Пенджаб. Свлечената маса прегражда реката, при което се образува огромно езеро, дълго 65 км. Преградната стена не устоява на колосалната водна маса, разрушава се и нахлулата в долината вода я опустошава на разстояние около 300 км. Броят на загиналите е повече от 50 хиляди.

Най-катастрофалното свлачище през XX век става на 5 февруари 1911 г. в долината на р. Муртал в Памир. Свлачището има обем около 2,5 км³. Огромната маса от глина и раздробени скали връхлита върху селището Усой и го затрупва заедно с над 50-те му жители. Свлечената маса прегражда долината на р. Муртал с височина над 200 м стена, в резултат на което се образува голямо езеро с дължина около 70 км, максимална дълбочина над 150 м и обем над 17 км³, при което е залято още едно селище.

Свлачище е предизвикало и голямата екологична катастрофа на язовира Вайонт в Италия. На 9 октомври 1963 г. на южната страна на долината тръгва свлачище с обем около 250 млн. м³, което се сгромолясва в чашата на язовира. В резултат се генерира огромна водна вълна, височината на която превишава с около 100 м височината на язовирната стена. Водната стихия връхлита нагоре и надолу по долината, унищожавайки 5 населени места, при което загиват почти 3000 души.

През октомври 1966 г. на склона на планината Мертир в Уелс се образува свлачище, което връхлита върху град Аберван. Най-тежко пострадва сградата на началното училище – намиращите се в него 115 ученици и 5 учители загиват. Общият брой на жертвите надвишава 150 човека.

На 31 май 1970 г. силно земетресение в Перу предизвиква свлачище в планинския масив Уаскаран в Андите. Свлачищната маса с обем около 50 млн. м³, движеща се със скорост почти 200 км/ч, връхлита върху градчетата Юнгай и Ранраирка и няколко села в подножието на Уаскаран. Загиват не по-малко от 17 хил. души.

На територията на България се срещат всички описани в литературата видове и типове свлачища. Това е обусловено от разнообразния геологичен строеж на територията, пресечения релеф и високата сеизмичност.

Макар и взели само няколко човешки жертви през последните няколко десетилетия, свлачищата у нас имат силно негативно социално-икономическо значение. По материалните щетите се нареждат непосредстве-

но след земетресенията. Според изследвания на специалисти от Българската академия на науките на територията на нашата страна има около 10 хил. активни свлачища. В 350 населени места са регистрирани 850 свлачища с обща площ над 200 хил. декара. А по шосейната мрежа и железопътните линии те са повече от 500.

Основните свлачищни райони на територията на България са Североизточният, Дунавският, Предбалканският, Източнородопският, Източномаришкият, Софийският и Струмският.

Североизточният свлачищен район обхваща Черноморското крайбрежие между Каварна и Варна. Има дължина около 30 км и ширина 2–3 км. В този район е станало и единственото известно катастрофално свлачище с повече човешки жертви – през 1901 г. при пропадаване на с. Момчил край Балчик са загинали 40 души.

Дунавският свлачищен район се простира по крайбрежната ивица между с. Дунавци и устието на р. Искър и около градовете Никопол, Свищов, Тутракан и Силистра. През последните 40 години в този район стават няколко катастрофални свлачища: гр. Мизия – 1971 г., с. Орсоля – 1978 г. и 1988 г., с. Горни Цибър – 1980 г., с. Сливата – 1991 г., Силистра – 1996 г., и др.

Свлачищата в Предбалканския свлачищен район са по р. Янтра, северно от Велико Търново, в Ловешко, Севлиевско, Габровско и Врачанско, както и в габровския квартал „Лисец“. През 1974 г. активизиране на свлачище по десния склон на долината на р. Янтра разрушава по-голямата част от сградите на Преображенския манастир.

По-големите свлачища в Източнородопския свлачищен район са по поречието на р. Върбица, край Смолян, с. Джебел и с. Горни Воден.

Типичен представител на техногенен свлачищен район е Източномаришкият. Там размерите на свлачищата са впечатляващи – ширини до 700 м, дължини до 500 м, дълбочини до 100 м и обеми десетки милиони м³.

Свлачищата по Струмския свлачищен район са привързани по Струмската разломна зона и по периферията на котловините. Особено опасни са свлачищните зони в Пернишката и Бобовдолската котловина, край Симитли, Благоевград, с. Крупник и гр. Дупница.

Генерираните вследствие на антропогенно въздействие свлачища в България са преди всичко поради строителство в свлачищни зони при пренебрегване на елементарни строителни, хидротехнически и екологични норми. Най-характерен пример за това са свлачищата по Българското Черноморие.

Проф. д-н Гаро Мардиросян,
Институт за космически изследвания и технологии - БАН

Социалният туризъм

**Уважаеми читатели
на вестник „Ехо“,**

Започва нова дискуссионна рубрика „Социалният туризъм и БТС – параметри и перспективи“. На вас разчитаме публикациите да добавят нови щрихи към теми-

те, които ви вълнуват, и да допринесат за случването на задочния ни диалог на страниците на нашия вестник. Крайният резултат е уплътняване на понятието „социален туризъм“ с днешна дата и препратка към бъдещето на любимата ни организация – Българския туристически съюз.

Планините в България са 37 на брой и заемат повече от една четвърт от площта ѝ. Тяхното наличие, както и разнообразният релеф, климат, флора и фауна, достъпност през цялата година предоставят неограничени възможности за отход, спорт и туризъм. Тези изключителни природни дадености са били оценени от нашите предшественици още в края на 19-и век, когато се полагат основите на българския туризъм. Основният двигател е нашата демократична интелигенция.

За начало на българския туризъм се смята Алековият излет до витошкия Черни връх през август 1895 г., когато се изкачват около 300 души – невероятно събитие за онова време. Така се полагат основите на организираното туристическо движение, като през 1899 г. се учредява първото българско туристическо дружество „Алеко Константинов“.

Събитието от август 1895 г. се смята за рождена дата на Българския туристически съюз (БТС) – най-голямото неправителствено и непартийно сдружение за социален туризъм, за спортно-туристическа, родолюбива, природолюбива, културна и екологична дейност. Социалният туризъм е основната дейност на БТС още от неговото създаване и той е единствената национално представена законова организация в тази предметна област. По тази причина смятам, че по-нататък, когато пишем за социалния туризъм във всичките му форми и аспекти, логично е да го свързваме с Българския туристически съюз.

Съгласно Закона за физическото възпитание и спорта социалният туризъм е „форма на двигателна активност сред природата за подобряване на физическата работоспособност и емоционално обогатяване на личността чрез организиране на свободното време, отход, почивката и физическото възстановяване на гражданите“. Социалният туризъм се подпомага от държавните и местните органи на властта, от компетентните институции и обществени организации. Материалната база на социалния туризъм са туристическите обекти (туристически хижи, спални, учебни центрове, заслони и др.), както и туристическата маркировка, други туристически обекти и съоръжения.

Основната цел на БТС в областта на социалния туризъм в съответствие с целите, заложили от държавата в Закона за физическото възпитание и спорта, е упражняване и развитие на различните видове и форми на туризъм, на ориентирането, алпинизма, спелеологията, на стопанисването и поддържането на туристическата материална база.

Основните задачи, които БТС изпълнява за постигане на основните си цели, са:

- привличане на повече хора (вкл. учещи се и младежи) в упражняване на всички форми на туризъм (пешеходен, коло-, ски и воден), както и другите спортно-туристически дейности (ориентиране, алпинизъм, спелеология) и нови спортно-туристически и туристически изяви;
- популяризиране и организиране на горепосочените форми на туризъм и спортно-туристически дейности, както и създаване на навици за природосъобразен и здравословен начин на живот;
- подобряване на условията за пребиваване и качеството на услугите в съответствие с европейските стандарти в туристическите обекти, обновяване и поддържане на туристически маршрути, пътеки, съоръжения, благоустроени пещери;
- формиране на съвременна еколо-

гична култура и грижи за опазване на природата;

- повишаване квалификацията на членовете и;
- осъществяване на туроператорска и турагентска, информационно-рекламна, културнопросветна и издателска дейност и художествена самодейност;
- развиване на международното сътрудничество.

Социалната дейност на БТС се регулира и регламентира от няколко закона, като основни са: Законът за юридическите лица с нестопанска цел, Законът за физическото възпитание и спорта и Законът за туризма. Задължителна роля има действащото законодателство чрез различни нормативни актове: постановления, разпоредения и решения на Министерския съвет.

Държавата и общините насърчават и подпомагат социалния туризъм в няколко направления:

- правото на всеки гражданин да поддържа и усъвършенства двигателните си възможности;
- насърчават инвестициите на туристически организации;
- изграждат, поддържат и модернизират туристически обекти за социален туризъм;
- подпомагат дейността на юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественостепенна им дейност, за изпълнение на държавната политика в областта на социалния туризъм;
- следят за реда за ползване на обектите, като не се допуска промяна на социалното предназначение на обектите за социален туризъм;
- подпомагане на проекти за изграждане и поддържане на туристическа маркировка.

Най-ярката проява на социалната политика на БТС обаче са двете емблематични и знакови за организацията движения: „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ и „Покорител на 10-те планински първенци“.

Първото движение е създадено през 1966 г. и оттогава над 6 милиона души, а към настоящия момент – над 700 000 българи и чужденци са се запознали със забележителностите на Родната ни – планини, природни забележителности и феномени, исторически паметници и местности, археологически и архитектурни резервати, музеи, манастири и други обекти, свързани с богатото ни културно-историческо наследство от дълбока древност до наши дни.

„Покорител на 10-те планински първенци“ стартира в началото на 2005 г.

и заменя предишното „Покорител на 7-те планински първенци“. Ежегодно движението провокира десетки българи и чужденци да изкачат най-високите върхове на величествените български планини.

Изпълнението на основните цели, задачи и прояви, присъщи на социалната политика единствено за БТС, биха били немислими и неизпълними без наличието на богатата му материална база за социален туризъм: над 250 туристически хижи, спални, заслони, учебни центрове, къмпинги и др. с около 13 000 легла, както и 6 благоустроени пещери.

Изграждането на планинските хижи в България е уникално явление, резултат от дългогодишните принципи и традиции на туристическото движение у нас. Характерното за него е самодейност, обществена инициативност, лично участие и доброволен труд на хиляди туристи. Изборът на подходящо място за строителство на планински хижи е съобразен с разположението им на добре обмислени и подбрани маршрути, така че разстоянията между тях да се преодоляват за половин или един ден. Първата туристическа хижа „Скакавица“ (Рила планина) е построена през далечната 1922 г. В следващите години продължава строителството и на други хижи, за да достигне своя максимум през 1989 г. – 372 туристически обекта с около 32 000 легла. Трябва да се отбележи, че изграждането на тази значителна туристическа база щеше да бъде немислима без финансовата подкрепа на държавата.

След 1989 г. финансирането беше преустановено, което доведе до сериозни загуби на туристически обекти.

В периода 2005-2009 г. държавата отново осигури финансиране за ремонти, реконструкция, модернизация и

възстановяване на високопланинските обекти за социален туризъм, като през този период бяха обновени и реновираны над 110 туристически хижи.

Според Закона за физическото възпитание и спорта „туристически обект е териториално обособен недвижим имот, предназначен за социален туризъм“. За туристическите хижи, стопанисвани от БТС, е задължителен за изпълнение приетият от УС на БТС Правилник за вътрешния ред в хижите. В него освен правата и задълженията на персонала и туристите е регламентирано ползването на отстъпка до 20% от цената на нощувка за членовете на БТС – важен социален елемент при ползването на тази услуга.

Неразделна част от материалната база на туристическото движение е туристическата маркировка. Маркирането на туристическите маршрути е дейност, свързана с опазването на природата и развитието на социалния туризъм, тъй като надеждната, трайна и лесно разбираема маркировка е гаранция за безопасно придвижване в планината.

Изграждането на туристическа маркировка започва в средата на 1901 г., когато край Драгалевския манастир е монтиран първият железен маркировъчен стълб. От тогава до наши дни са маркирани над 30 000 км туристически пътеки, от които 1700 км евромаршрути.

В заключение искам да подчертая, че с многостранните си дейности и богатата си материална база БТС е единствената неправителствена организация, която провежда политиката на държавата в областта на социалния туризъм.

**Йордан Йорданов,
експерт в БТС**

Днес човешката фигура на паметника, свела глава пред саможертвата, ни напомня дори и в слънчевия ден да свалим раниците и да спрем за кратка молитва или минута млчание пред тези думи:

„Тук на 28 и 29 XII 1877 год. колони руски войски под командването на генерал Дангевил премина Балкана от Етрополе към Буново. В похода взеха участие и 700 души българи, ръководени от г-р Цариградски.

В снежната буря са загинали за нашата свобода 841 войници и 18 офицери.

ПОКЛОН!

Местността Хаджийца е кръстопът. От югозапад идва червената маркировка на Ком – Емине и синята маркировка от село Буново. Синята маркировка продължава по земния път на изток-североизток, подсичайки връх Баба, минава покрай Етрополската мандра и слиза в град Етрополе. От североизток идва билната пътека от Етрополския проход, вариант на Ком – Емине. На югоизток-изток продължават два земни пътя. По левия път се стига до паметника (отбиването до него е кратко и лесно), а

десният път е обозначен с лентовата и стълбовата маркировка на Ком – Емине. Тръгва се по него и с леко изкачване за около един час се стига до западното подножие на връх Баба (1787 м).

Това е една от трите старопланински „Баби“ - Етрополска Баба. Недалеч от нея на изток е нейната посестрима - Челопешка Баба. Третата се намира в Златишко-Тетевенския дял и се нарича Тетевенска Баба.

Връхната кота на Етрополската Баба е недостъпна за туристи заради разположената там военна база с ограничен достъп. Все пак туристите могат да се изкачат до оградата по път или пък директно без пътека.

Коловата маркировка заобикаля връх Баба от юг. Вляво (на север) се отделя земен път, който се изкачва до военното поделение. Маршрутът Ком – Емине продължава по земния път на югоизток. От него се откриват гледки към медодобивния рудник Елаците. След 15 минути се подминават две стари бариери и след още 15 минути се стига до мястото, където зимната и лятната маркировка

се разделят. Коловете на зимната колова маркировка се изкачват стръмно до първенеца на Етрополска планина връх Мара Гидия (Говедарника) (1790 м), продължават по билото през котите на Етрополските зъбери (1745 м, 1750 м) и вр. Челопешка Баба (1722 м) и се спускат до седловината пред връх Мургана (1639 м) – местността Бешбунар (Петте кладенеца).

Летният вариант следва земния път, който подсича от югозапад и юг връх Мара Гидия. Минава се покрай релейна станция вляво (северно) от пътя, намираща се между връх Мара Гидия и Етрополските зъбери. Пътят отново се доближава до билото и коловата маркировка, след което подсича от юг Етрополските зъбери и връх Челопешка Баба, завива на североизток и също излиза на местността Петте кладенеца (Бешбунар) (3 часа от местността Хаджийца, 3 часа и 30 минути от хижа „Чавдар“).

Тук се отделя маркирания отначало с колове, а после и с червена лентова маркировка пътека на югоизток и след това на изток за хижа „Мургана“ (на 45 минути) и път на се-

вер за рудник „Елаците“. Хижа „Мургана“ се намира в местността Топалов кладенец. Третата сграда, с 60 места, електрифицирана, водоснабдена, с локално парно, вътрешни санитарни възли и бани.

От асфалтовия път на прохода Кашана до хижа в началото, на места е непроходима, с липсващи марки и табели, затова минаването по нея не е препоръчително.

След седловината Бешбунар (Петте кладенеца) зимната маркировка продължава с изкачване на изток и минава през връх Мургана (1639 м). Летният вариант на чакълестия път заобикаля върха от юг, завива на север, после на изток и отново се съединява със зимния на североизток-изток от върха. След това двата варианта продължават успоредно. Двадесет минути след първия разклон се достига до още един

надясно (на юг) за хижа „Мургана“, който има колова маркировка до навлизането в гората, а след това до хижа се продължава по ясна, макар и немаркирана пътека (20 минути).

Местността се нарича Равна поляна. Вляво (северно) от пътя се намира чешма - Поповата чучурка, на която има надпис, че тук са се оттеглили участници в Септемврийското въстание от Челопеч и Карлиево. От чешмата в северозападна посока започва маркираната пътека (синя маркировка) за хижа „Стражата“ (2 часа) и град Етрополе (3 часа). След чешмата има и малко планинско езерце (Попов гьол), което не пресъхва през лятото.

От тук зимната и лятната маркировка продължават заедно по хоризонтал по билото, с много леко спускане. Минава се покрай още един гьол (малко заблатено езерце), над което се вижда паметник на върха на възвишението вляво (северно) от пътя. Това е още един от деветте белокаменни паметника, пръснати в Етрополския Балкан, свързани с Освобождението на България. Надписът на него

гласи: „Тук от 28 XI до 22 XII 1877 г. е бил щабот на ген. Брок - командващ руските войски, действащи в района на прохода.“ От котата зад паметника се открива чудесна гледка към предстоящата част от маршрута с Капалу и Кордуна на североизток, както и изглед към Пирдоп и Златица на югоизток.

От другата страна на пътя - на 400 м южно от него, има чешма с корита за добитък.

За половин час от местността Бешбунар (3 часа и 30 минути от местността Хаджийца, 4 часа от хижа „Чавдар“) се стига до местността Прешнакова ливада в западното подножие на връх Невежда тепеси (1485 м). Тук земният път продължава на югоизток, заобикаля върха от юг и от изток, и също слиза към прохода Кашана. Маркираната пътека подсича върха от запад, навлизайки в широколистна гора, и се спуска стръмно на север по Шишков рът. След 20 минути се пресича електропровод, гората се разрежда и се открива гледка към връх Капалу. След още 5 минути се излиза в местността Айдук камък, където отново се пресича електропровод и се минава покрай паметник, отбелязващ мястото, на което през 1877 година са лагерували първите руски войски, освободили този край. Веднага след него пътеката излиза на асфалтовия път на прохода Кашана (Златишкия проход). Вдясно излиза земният път от хижа „Мургана“ и местността Хаджийца. Продължава се по асфалтовия път надясно (на североизток). Минава се покрай чешма, разположена вляво от пътя. Червената маркировка (заедно с новопоявила се зелена маркировка) продължава нагоре (на север) от чешмата. За хижа „Кашана“ се продължава по пътя и след 50 м се слиза по отбивка надясно (на юг). Хижа се вижда на още 50 метра (30 минути от Прешнакова ливада, 4 часа от местността Хаджийца, 4 часа и 30 минути от хижа „Чавдар“).

Хижа „Кашана“ е двуетажна постройка, край която има и три бунгала, водоснабдена, електрифицирана, отоплението е с печки на твърдо гориво. Пред бунгалото, разположено на изток от основната сграда, има външна чешма.

От хижа може да се стигне по асфалтов път до град Етрополе (18 километра) или до град Златица (15 километра).

Яница Илиева, Стефан Илиев

Конструктивен диалог между БТС и Министерството на туризма

На 8 ноември 2016 г. г-н Валентин Симов, председател на Контролната комисия на Сдружение „БТС“, и Мирослав Дачев – „Връзки с общественост-

та“ на БТС, участваха в работна среща в Министерството на туризма със заместник-министър Ирена Георгиева.

В добронамерена обста-

новка и в конструктивен диалог бяха дискутирани въпроси по къмпингуването. Разисквани бяха и проблемите с туристическата маркировка и Национал-

ното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“. И двете страни изразиха задоволство от съвместната си работа.

ЧИЧКО МАНЕВ
ЧУКНА 80-ТЕ

Дългогодишният заместник-председател, председател и планински водач на туристите от Спортно-туристическо и природозащитно дружество „Академик“ - Русе, доц. д-р Вилиям Манев навършва 80 години.

Желаем му крепко здраве, дълголетие и още много походи по планини и равнини.
УС НА СТПД „АКАДЕМИК“ – ГР. РУСЕ

От първите две публикации от поредицата „Световните първенци“ става ясно, че и двата върха, обявявани за лидери в най-престижната класация за най-висок връх на планетата, не са надвишавали „космическите“ 8000 метра. С напредването на времето, с усъвършенстването на техническите средства и най-вече с повишаване квалификацията и познанията на изследователите, нещата бързо се променят. В началото на XVIII век силна британска изследователска експедиция навлиза в най-дълбоката долина в света Кали Гандаки, обградена от два гигантски исполина – на изток Анапуерна и на запад Дхаулагири. Изследователите спират в подножието на Дхаулагири и ето я сензацията. Куполът на Бялата планина, както върхът е известен на местните жители, се оказва със 160 метра над невероятните 8000 метра. Продължилите по-обстойни измервания му определят 8167 метра и това го прави новият най-висок връх на планетата. Започнала е ерата на осемхилядниците. Цели 30 години (1818–1848 г.) Дхаулагири носи с достойнство короната на световен първенец, за да я предаде на своя не по-малко известен събрат Кангчендзюнга – 8586 м. Короната вече твърдо остава на територията на Хималаите, въпреки неимоверните усилия на южноамериканските специалисти, които оспорват човешкия опит и знания и все по-точните показания на измервателните уреди. И до днес те все още не могат да се съгласят, че на нито един друг континент, освен Азия, няма върхове над 7000 метра.

Изследователите свършват своята работа, но трябва да минат 132 години, когато в подножието на Дхаулагири ще дойдат и алпинистите. Годината е 1950-а. Големият френски алпинист, станал впоследствие легенда, Морис Ерцог, повежда първата експедиция, която има за цел изкачването на върха. Впрочем, дотогава англичани, американци, италианци, германци и австрийци са направили по няколко неуспешни опита на някои от най-известните и популярни осемхилядници. Ерцог спира в подножието на върха в края на пролетния сезон – малко преди настъпването на мусоните. Изборът, направен още в Париж, се оказва недообмислен. Действителността на място се оказва съвсем различна. „Далеч сме от всичко, което бяхме предвидили – ще напише в книгата си „Анапуерна – първият осемхилядник“ Морис Ерцог – лека експедиция, бърза експедиция. Ще пренесем алпийското катерене и в Хималаите.“ Дхаулагири се оказва много, много по-труден и французите буквално тичат към съседния и много близък – само на 33 км по въздушна линия, Анапуерна. По-нисък от Дхаулагири със 76 м, но по всеобщото мнение на алпинистите значително по-лек. Така и става – на 3 юни 1950 г., с цената на много загубени пръсти на краката и ръцете на двамата, които стъпват на 8091 м – Морис Ерцог и Луи Лашенал, пада първият от 14-те надоблачни гиганта. Започва нова ера за световния алпинизъм – ерата на 8-хилядниците.

Дхаулагири не е забравен, защото след французите опит за изкачването на върха правят още 6 експедиции: две швейцарски – 1953 и 1958 г., две аржентински – 1954 и 1956 г., една австрийска – 1959 и една швейцарско-германска – 1955 г. Успехът все още е нулев, а по това време вече 12 от най-високите върхове на планетата са се предали пред устрема на дръзновените алпинисти.

„Костеливият орех“ – така през петдесетте години специалистите нарекоха Дхаулагири и бяха прави. Върхът не държи първенството по броя на безуспешните опити за

неговото завладяване, защото на Еверест те са 16, а на Кангчендзюнга – 8. Името си той получава, защото и седемте му

опита са направени през петдесетте години, когато вече се считаше, че алпинистите са с повече опит, усъвършенствани са екипировката и съоръженията и най-вече е преминала бариерата на „космическите“ 8000 м.

УСПЕХЪТ

Когато в началото на 1960 г. швейцарският алпинист Макс Айзелин повежда експедиция, в която освен шестимата швейцарци включва и по един австриец, немец, поляк и американец, специалистите предвкусват пълен успех. Макс съчетава в себе си отлични технически, физически и психически способности, за да организира и ръководи една толкова отговорна експедиция. Като прибавим към

не дръзва да безпокои „Бялата планина“, докато на 20 октомври 1970 г., вече в есенния сезон, един японец и един шерп повтарят това интересно изкачване – североизточния ръб, получил названието „Класически път“. Седем години по-късно отново японци достигат върха по нов маршрут – Южната стена, а само 10 дни след това, пак японци, прокарат още един маршрут – по Югоизточния ръб. В следващите години алпинистите не се задоволяват само с трайраните пътища, а търсят нови, за да ги направят седем – три за японците, по един за поляците и швейцарците и един за смесената френско-английско-полска експедиция.

На 16 май 1982 г. на върха се изкачва и първата алпинистка – белгийката Лутгарде Вибийс. Първото зимно изкачване на върха е осъществено на 13 декември 1982

върх Броуд пик. На слизане от върха Курт среща верния си приятел, легендата от Нанга Парбат Херман Бул, с почти изразходвани сили. За да увенчае с успех желанието на своя приятел, Димбергер отново се връща към върхната точка. В 19 часа и двамата стъпват на 8167 м. Бул за първи път, а Курт за втори, и то в един и същи ден.

Курт Димбергер е голямо име в световния алпинизъм. В активата си има 6 осемхилядника, а в аналите на хималайския летопис си запазва специално място, защото именно той пръв пророкува възможността за събиране на пълната колекция от всичките 14 осемхилядника. „Ако живея колкото моя дядо – шеговито отговаря той на журналистически въпрос, – навярно ще успея да направя тази колекция.“ Дядото на Димбергер доживява до 104 години... Димбергер не успява да стори това, което

ра от пораженията си, без да види дъщеричката си...

След като успешно се е справила с К-2, Лхоце, Чо Ойю, Шиша Пангма, Манаслу и Гашербрум II, френската хубавица Шантал Модюи през 1998 г. тръгва към седмия си осемхилядник. Тук съдбата ѝ поднася своята жестокост – остава завинаги по склоновете на Дхаулагири. Шантал обаче е записана в историята на световния алпинизъм не само с 6-те си осемхилядника, но и с това, че единодушно е обявена за най-красивата алпинистка от световна величина. Легендите за нея и днес вълнуват представителите на силния пол. Говори се, че в който и базов лагер да се е появила, никой не е останал равнодушен към нейния чар. На Шантал принадлежат и знаменитите слова: „Толкова много мъже има на този свят, а толкова малко време...“

БЪЛГАРИТЕ И ДХАУЛАГИРИ

Върх Дхаулагири попада в плановите на българите още през 1989 г., когато алпинистите на дружество „Планинец“ от София планират експедиция до този гигант. По този повод в следмусонния период на 1989 г. Николай Петков и Иван Масларов заминават на място да се запознаят с подстъпите към върха и с това да набележат евентуалния път на бъдещата си експедиция. Както самият Николай Петков нарече тяхната визита – „Бегом около Дхаулагири“, те само за около седмица правят обиколка на целия масив. По финансови съображения обаче остават само с разузнавателната цел.

Борислав Димитров още през 1994 г. бе обявил бъдещата си експедиция „Дхаулагири-95“, която трябваше да бъде проведена съвместно с руски и белоруски алпинисти. Близко година той събира състав на пълно доброволни начала – всеки, който може да си осигури средства, е добре дошъл в тъй наречената „демократична експедиция“. С много усилия средства си осигуряват самият той, Дойчин Василев, Запрян Хорозов и Здравко Петров от София, д-р Карина Сълова от Враца, Кирил Иванов от Варна и Илия Александров от АЕЦ „Козлодуй“, които на 30 август 1995 г. отлитат за столицата на Непал Катманду.

Ден по-късно за Катманду, но самостоятелно, отлитат Тончо Тончев от Пловдив и Радко Рачев от Айтос, които трябва на място да си търсят експедицията, към която да се присъединят. Включват се към грузински екип, който също има за цел изкачването на върх Дхаулагири по класическия маршрут. Така през есента на 1995 г. два български екипа се оказват на склоновете на този именит връх.

Въпреки че са пристигнали под върха по-късно, ситуацията се развива така, че Радко Рачев от Айтос и Тончо Тончев от Бели Осъм, живеещ в Пловдив, първи стъпват на върхната точка на Дхаулагири. Радко прави това на 8 октомври, а Тончо – ден по-късно, тъй като на щурмовия лагер се е почувствал леко неразположен. От втората (всъщност първа експедиция) на върха се изкачват трима души. Борислав Димитров прави това на 12 октомври, а Дойчин Василев и Запрян Хорозов – два дни по-късно.

Две години след това Дхаулагири става обект на трета българска група. Този път Тончо Тончев е в компанията на Николай Петков. Първият, за да повтори визитата си на този емблематичен връх, а Николай, за да превърне обиколката си на върха от бегом в действителност. Двамата успяват – и то в алпийски стил – без да ползват предварителна подготовка на маршрута. Тончо стъпва на върха на 24 септември, а Николай – на следващия ден – на 25-и.

Доц. Сандю Бешев

Дхаулагири

“КОСТЕЛИВИЯТ ОРЕХ”

това и имената на Курт Димбергер, Мишел Воше, Хуго Вебер, Ернст Филер, Петер Динер и Албин Шелберт, наистина успехът трябва да бъде пълен. Въпреки всичко швейцарците тихичко не пропускат да наблегнат и дори да обвинят Макс в липса на патриотизъм.

По това време – началото на 1960 г., както вече споменахме, 12 от 14-те осемхилядника вече са покорени и това дава основание да се счита, че е натрупан достатъчен опит. Айзелин обаче излиза извън традицията и решава 6-тонният багаж на експедицията му да се пренесе до базовия лагер вместо от 200 носачи, както обикновено са правили всички предишни експедиции, от един самолет, който алпинистите наричат „Иети“.

И тази експедиция, както и всички други, трябва да преодолява редица затруднения. Отгоре на всичко двигателят на самолета не издържа на височината и от „планинската болест“ експлодира. Въпреки това на 13 май 1960 г. най-после и Дхаулагири се предава пред устрема на алпинистите, и то как? На върхната му точка в 12.30 ч. достигат 6 души от 4 националности – 2-ма швейцарци, 2-ма шерпи, 1 австриец и 1 германец. Поставен е рекорд по масовост при първо изкачване на осемхилядник в един ден. Десет дни по-късно – на 23 май – на върха се изкачват още двама швейцарци, за да бъде успехът абсолютен пълен – за първи път премиера на девствен осемхилядник е осъществена от целия алпийски състав на експедицията.

СЛЕДВАЩИТЕ УСПЕХИ

Десет години след това никой

г. от японския алпинист Акимо Коизума и шерпа Нима Вангчу и това официално е признато от УИАА за първо зимно изкачване на осемхилядник, тъй като изкачването на полските алпинисти на 17 февруари 1980 г. на Еверест бе закъсняло с... два дни. Официалният зимен сезон в Хималаите се счита от 1 декември до 15 февруари.

Швейцарският алпинист Фриц Луксингер, първопкорителят на Лхоце – 18 май 1956 г., пък е поставил рекорда за най-възрастен покорител не само на този връх, но и въобще на осемхилядник, защото, стъпвайки на върхната му точка – 13 май 1980 г., той е на 59 години. Година по-късно германецът Андреас Льоферер му отнема рекорда, като на 9 май 1981 г. на 61-годишна възраст изкачва връх Манаслу – 8163 м. Луксингер приема предизвикателството и на 62 години поема по склоновете на Шиша Пангма – 8046 м, но в границите на 6800 м заболява и умира внезапно. Жалко за този отличен алпинист!

КУРТ ДИМБЕРГЕР – ГЕРОЯТ ОТ ДХАУЛАГИРИ

За успеха над „костеливия орех“ заслуга имат всичките 8 членове на експедицията, но името на един от тях се откроява над всички. И това не се дължи само на факта, че той пръв от изкачилите върха на 13 май 1960 г. стъпва на върхната му точка 8167 м. С това си изкачване Димбергер записва името си в историята на световния алпинизъм като трети алпинист, станал първопкорител на два осемхилядника, другите двама са австриецът Херман Бул и шерпът Гялцен Норбу. Три години по-рано – на 9 юни 1957 г., той изкачва и

вече е факт за близо 40 алпинисти, защото попада в няколко екстремни ситуации, от които се разминава само с ампутирането на голяма част от пръстите на ръцете си. Патриархът на алпинизма, както го наричат специалистите, е филмирал всичките си 6 осемхилядника и е написал няколко книги. Участва през 2009 г. на фестивала на планинския филм в Банско, а година по-късно бе гост на старо-загорските алпинисти.

ТРАГЕДИИТЕ НА ДХАУЛАГИРИ

Върх Дхаулагири не е нито най-висок, нито най-труден за изкачване осемхилядник, но е познат като един от най-безмилостните и жестоки в света. През 1969 г. американска експедиция предприема изкачване от югоизток – маршрут, считан по това време почти за невъзможен. Опитът им е фатален – загиват всичките 7 членове, повлечени от огромна лавина. Подобна е съдбата и на още 6-има японци, започнали нов маршрут по югозападната му част през 1975 г. И те, както колегите им от САЩ, остават в ледената прегръдка на „костеливия орех“. Отново причината е снежна лавина.

И все пак най-жесток върхът е към ръководителя на първата аржентинска експедиция Франсиско Ибанес. След като през 1954 г. той достига 7600 м, много тежките метеорологични условия и температура под минус 30° го задържат цели 48 часа на голямата височина и ужасните атмосферни условия. И когато Ибанес вече е на лечение в болница в Катманду, получава най-щастливата новина – станал е баща на момиченце. За съжаление миг след това Франсиско умира.

28 юни 1986 година. Ходжата за пети път призовава вярващите на молитва. От автостанция Пир Видай в Равалпинди потегляме за Гилгит. Нощен рейс. Автобусът „Нисан“ е нов, а шофьорът – виртуоз, който знае всеки завой на 700-километровия път. Ние двамата с Петко Панамски седим на двете седалки до водача и изживяваме напълно пътуването срещу течението на 3300-километровата велика „лъвска“ река Индус, по поречието на която са възникнали в миналото половин дузина цивилизации. Преминваме с добра скорост сравнително ниски планини и продължаваме по Каракорумското шосе, което се определя като деветото чудо на света. То е двулентово, асфалтирано и пресича билото на Каракорум през т.нар. Кървав превал (Кунджараб пас) на 4600 метра – височината на базов лагер на осемхилядник. По време на прокарването му са загинали повече от 1000 строители. Паметници на много места напомнят за тях. Мостовите, които

Пътешествие до Каракорум

ва сянка. Отблъскващо начало. В пътеводителя прочитаме, че по този трекинг мистериозно са изчезвали трекари, които са пътешествали поединично или дори по двама. Този факт ни респектира и продължаваме за Гилгит. Само след 10 минути шофьорът ни предлага екстра – спира автобуса и ни посочва назад. „Нанга Парбат – казва той. – Снимайте сега!“ Зад гърба ни се издига огромна планина и маранята я прави нереална. „Върхът-убиец“ няма класическите форми, но излъчва величие и недостижимост, защото е отделен от другите върхове подобно на Дхаулагири в Непал. Сбъдва се една моя детинска мечта – да видя началото на Хималаите и осемхилядника, погълнал Вили Меркл, Гюнтер Меснер и много други големи алпинисти.

Шосето се отдалечава от Инд и продължава срещу течението на притока му река Гилгит. След 1 час навлизаме в широка долина, от двете страни на която се издигат бели върхове. Това вече са върховете на Каракорум – втората по височина планинска верига в света. Белият седемхилядник на изток е връх Харамош (7397). След

още един час, заедно с изгрева на слънцето, виждаме триумфално в Гилгит – централното селище на Северната територия на Пакистан. Кратка справка в Туристическата информация и продължаваме с минибусче „Сузуки“ още 117 км за долината на р. Хунза до „столицата“ на хунзите Каримабад.

За хунзите се пише от време на време в популярните списания. За тях се знае, че са дълголетници, че отглеждат и похапват кайсии и че по издръжливост не отстъпват на шерпите в Непал. Но това, което ни завладя за няколко дни престой в Каримабад, беше странното чувство, че през тези долини сякаш действително са минали прабългарите. Изпечени простодушни лица, сякаш излезли от описанията на Иовков и Елин Пелин, на главите с униформени навити вълнени шапки. На 2500 метра височина сред каменната пустиня те отглеждат кайсии и... асми. Последното за страна със сух режим си е направо светотатство. От гроздето те, разбира се, правят вино, но вероятно, за да не дразнят правоверните, го наричат „huns water“. Те са вечно усмихнати и готови и

за шега, и за услуга. Не на кайсиите, съдържащи калий, а според мене на ведрия им нрав се дължи прочутото им дълголетие. Съберат ли се двама-три души да чакат превоз, изваждат от вътрешния джоб играта „Не се сърди, човече“ и започват сериозна игра. Гозбите им са съвсем нашенски – вкусни картофени яхнии с месо. Селцата им са оазиси, които се ограничават от хоризонталните канали, по които тече вода от ледниците. Под каналите е животът, над тях е каменната пустиня. На шосетата имат табели с надпис „Ние сме следовници на Ага Хан“. Някои от хунзите носят в ръкавите на техните камизи (широки ризи до коленете) рязана пушка. Свободни, независими хора. Когато американците нападناха талибаните и бомбардираха пещерите Тора Бора, 2000 доброволци се запътиха през долината Сват да им помагат. Дали се завърнаха, не ми е известно.

Сега тези добри хора страдат от нови нападения, този път от пакистанската армия, защото са нападени за помагачи на „терористите“.

В Каримабад се отдадохме на съзерцание и

снимки на величествения седемхилядник Ракапоши (7788 м), издигащ се от другата страна на долината.

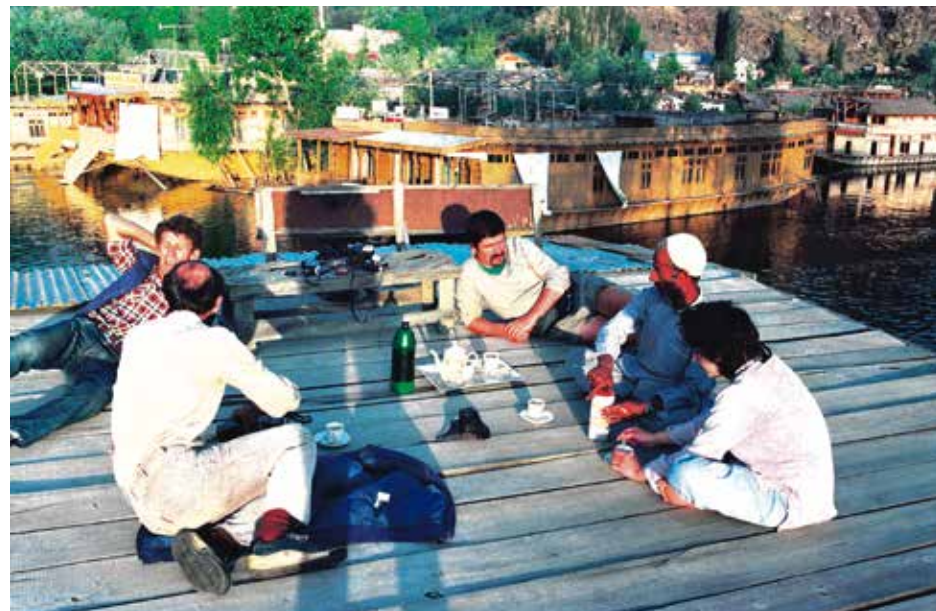
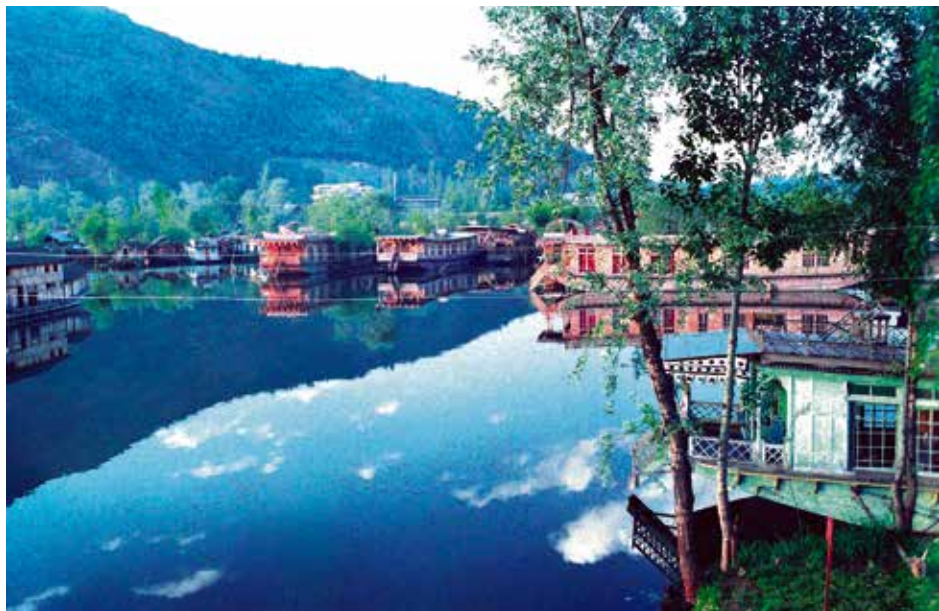
Дните минаваха малко скучно, защото Петковият стомах „предаде четата“.

Един ден за разтуха поех покрай старата крепост от времето на Великите Могули нагоре към ледника, спускащ се от връх Ултар (7388 м). Преминих долните напоителни канали, след това навлязох в тесен каньон, в който гърмеше „млечната“ ледникова вода. Нагоре като каньона налепени по скалите като лястовичи гнезда се отбиваха вади, които се изливаха към терасите на Каримабад като малки водопади. На отклонението на най-горната вада имаше извор, заграден с камъни съвсем по нашенски. Седнах да почина след буксуването по прашната ронлива пътека. В това време забелязах на 200-300 метра човек, който се придвижваше по камъните на вадата. Не можех да зная откъде беше се добрал до нея, може би да поправа вадата, но пред очите ми той извършваше траверс на стена от 4-а категория на трудност. Вадата беше широка 30 см, а камъните,

които я оформяха, още толкова. Дядото, както се оказа през далекогледа, се подпираше само с една тояга, а в другата ръка балансираше с торба брашно. Дъхът ми спря. Не смеех да му викна, за да не го стресна. Дядото спокойно премина 200-метровия траверс, на който ние – алпинистите, бихме се осигурили с въже и клинове. После остави торбата неспойно за кого под един камък и продължи нагоре, вероятно към своята овчарска колиба. „Какво пък, нещата отдавна в планината изглеждат по-страшни“ – рекох си аз и се запътих накичен с фототехника по неговия път в обратна посока с намерение да заснема долината на хунзите от птичи поглед.

Докъм 30-ия метър всичко вървеше добре. Мислех си: „Ако загубя равновесие, ще се плюсна във водата и после ще му мисля.“ Но по-нататък камъните започнаха предателски да се клатят и увереността ми се изпари. Наоколо нямаше жива душа. Погледнах надолу. Изворчето не се виждаше, значи отвесът беше почти пълен. Погледнах нагоре – даже надвес. По-нататък не се колебах изобщо. Назад към природата. „Най-добрият алпинист е живият!“ – казваше незабравимият Евгени Христов. Това, което ние смятаме за геройство в България, се оказа обикновено ежедневие за хунзите. Снимката на долината остана за следващия път.

Продължава на стр. 19

Туристи от три държави се срещнаха на най-западната точка на България

Лошото време не изплаши над 300 туристи от България, Сърбия и Македония за срещата на пирамида 106 при село Жеравино. Това е и най-западната точка на България. Със съдействието на Община Кюстендил, Министерството на младежта и спорта и Туристическо дружество „Осогово“ - гр. Кюстендил, участниците отбелязаха Световния ден на интензивното ходене. Разиграна бе томбола с много атрактивни подаръци.

Разбрали за тази среща, в похода се включиха и туристи от София, Радомир, Перник, Пещера, Монтана. С развети национални знамена в геометричния център на Балканския полуостров се срещнаха приятели, завързаха се нови запознанства, направиха се стотици снимки за спомен. Извиха се и кръшни хора около пирамидата. Трогателно бе как духът на дружеските отношения между нашите три съседски държави лъхаше от лицата и усмивките на всички присъстващи.

„Хората перфектно играеха балканските хора, което е показателно за близостта между нашите съседски народи“ - сподели секретарят на Туристическо дружество „Осогово“ Силвия Михова.

върща мястото в първия музей на открито в България. Възстановява се цялата последователност на античното керамично производство. Има възстановка на басейните за пречистване на глината, грнчарска работилница и пещи, където съвременни грнчари показват на място технологиите на древните римляни. Видяхме в една от работилниците новата традиция видни посетители от цял свят да оставят автографи и послания върху прясно формирани тухли, които след изпичането им се вграждат в стените. За всички съвременни постройки са използвани парчета от антична строителна керамика, а за паната - и декоративна. Днес Керамичният център разполага с експозиционна зала за уникалните находки и място за презентации. И там проучванията продължават, макар и без финансиране, с труда на млади специалисти доброволци.

В два от слънчевите почивни дни на октомври 27 туристи от ТД „Стратеш“

осъществиха поход до хижа „Амбарица“, намираща се в изключително красива местност на 1503 м н.в., по северните склонове на Троянския Балкан. Изкачен бе и връх Голям Купен (2169 м н.в.), един от най-високите и красиви върхове в Националния парк Централен Балкан. Радвахме се на топлото гостоприемство на хижарката Ема, златните букви гори, меките горски пътечки, постлани с шума. До късно седяхме край огъня пред хижата, заглеждани в червените светлини на кулата на връх Ботев и едрозвездното небе.

На 20 ноември предстои „Зелена неделя“ в манастири на Западната Ловчанска епархия: Етрополски манастир - Правешки манастир - Врачешки манастир - Чекотински манастир, на 26 и 27 ноември - карнавал на хижа „Момина поляна“ и на 10 и 11 декември - поход до хижа „Дерменка“.

Текст и снимки:
д-р Дарина Петрова

Есенни походи на ТД „Стратеш“

От античните градове в равнината, до върховете на Балкана

В топлия, златен октомври на 2016-а ТД „Стратеш“, гр. Ловеч, проведе една събудила голям интерес „Зелена неделя“ в античните градове на Централна Северна България: Хоталич, Никопол, ад Иструм и Античния керамичен център край Павликени. Участие взеха 57 туристи от 9 до 76 години.

Първата ни цел беше средновековният град-крепост Хоталич, разположен на 4 км северозападно от Севлиево, над пролома на река Росица, върху естествено укрепена хълмиста местност, наречена Крушевска планина. Възникнал през V-VI век като римско военно укрепление, през X век е възстановен от българската държава за защита срещу варварските нападения от север и Византия на юг. Стоял е между средновековните градове Търново и Ловеч.

Днес Хоталич е една добре консервирана крепост с удобен достъп, посетителски център и екип квалифицирани екскурзоводи. Проучена е площ от 60 декара. Разделен е на цитадела или горен град и долен град, състоящ се от четири квартала с около 600-700 жители, със собствени укрепления и входи. Досега са разкрити 86 добре запазени каменни жилища, работилници, 3 църкви и некрополи. Поради наклонения терен къщите са били полувкопани с входи на юг и изток. Три от тях днес са напълно възстановени и в тях е разположена интересна експозиция от съдове, облекло и оръжия, представяща бита на средновековните жители.

Имахме щастието да разгледаме града в мистично мъгливо-слънчево, есенно утро. От цитаделата на върха на хълма

затаихме дъх пред безкрайната гледка чак до върховете на Централния Балкан. Разкопките и проучванията продължават. Хоталич събуди интереса ни за бъдещи посещения.

Следващата ни дестинация беше изплувалят от времето насред Дунавската равнина Никопол, ад Иструм - античен римски град, разположен на 18 км северно от Велико Търново, основан през 102 г. от император Траян в чест на римската победа над даките. В превод името му означава „Град на победата при Дунав“. С удивление крачехме по многобройните антични улици, планиран по т. нар. Хиподамова система (улиците се пресичат под прав ъгъл и имат посоките на света). Настилката им е от огромни каменни блокове. Разгледахме тротоарите, централната улична канализация с ревизионни шахти в настилката и други елементи на античното градоустройство. Интересно е, че освен с водопровод и канализация градът е разполагал и с хипокауст, дори е имало открита пътека за разходки, която се е отоплявала през зимата и около която вероятно е имало екзотични растения. В града са отглеждани пауни. С вълнуващата беседа на младата ни екскурзоводка въображението ни издигаше във въздуха околната йонийска колонада на централния градски площад (агора), конната статуя на императора в центъра, сградите около площадното пространство: булевтериона (градски съвет), гражданската трикорабна базилика за обществени нужди - търговски сделки, правораздаване, уникалната сграда „термоперипатос“ с магазини и отопляема зала за разходки - един

древен първообраз на мола, сцената и каменните пейки на одеона (малък театър за камерни спектакли), голямата обществена баня (терми), портите на укрепителната система. Руините са автентични и няма никакви възстановки.

Градът е сякъл собствени монети. Открити са близо 1000 вида бронзови монети с различни изображения на сгради от Никопол, ад Иструм. Тук са живеели хора с различни религии, което обяснява и разнообразните погребения, открити в района. Предполага се, че Никопол, ад Иструм е унищожен в началото на VII век при нападението на аварите.

За нас, като ловешки туристи, беше интересно да научим, че на мястото, където е разположен, се пресичат два от важните пътища в Долна Мизия. Единият започва от Одесос (Варна) и през Марцианопол (Девня), Никопол, ад Иструм, Мелта (Ловеч) и Сердика (София) се свързва със западните римски провинции. Другият започва от Нова (Свищов) и през проходите на Хемус (Стара планина), Кабиле (Ямбол), Византион (Истанбул) и през проливите осъществява връзка с малоазийските провинции на империята.

Напускаме уникалния град, но не и епохата, и се отправяме към Античния керамичен център край Павликени. Водач ни бе най-добрият познавач на историята в този край - директорката на Историческия музей в гр. Павликени Нели Цонева. Неделя е, но си имаме топла връзка, Нели е възпитаничка на известната Немска гимназия в Ловеч. Срещаме се в импозантната бяла сграда на музея и в кратка, но чудесно по-

днесена беседа научаваме интересната история на региона и знаците му личности. Разглеждаме и най-ценния експонат - Вечния календар на Матей Миткалото, единственото запазено доказателство за самородния гений на оца революционер. Изографисан за учениците върху външната стена на Българското народно взаимно училище в с. Михалци през 1870 г., днес той е пренесен и съхранен в музея. Прототипа на Вечния календар Миткалото направил от дървени летви, докато бил в Атон. Сред богатите манастирски библиотеки на Света гора монахът, освен да чете религиозни книги, се занимавал с математика и физика.

Античният керамичен център на 5 км северозападно от Павликени е световноизвестен сред археолозите обект, но малко популярен и рядко посещаван от туристи у нас. „Тук историята започва така: навръх Нова година през 1971-ва група павликенски иманяри решават да ровят из нивите с трактор. Само че тракторът пропадна в грнчарска пещ на 20 века...“ - започва беседата си историчката Нели Цонева. Археологът Богдан Султов, заедно с траколога Александър Фол, започват разкопки там и откриват вила на тракийски земевладелец. В съседство с вилата е открит най-големият в Югоизточна Европа Античен керамичен център за художествена, битова и строителна керамика, с множество грнчарски работилници и пещи - открити са над 50. В някои от тях даже са намерени керамични съдове и инструментите на майсторите, които са ги изработвали. Богдан Султов още през 70-те години на миналия век пре-

Продължение от стр. 1

Защото какво означава един народ да не е „буден“? Тоест: да се е отпуснал безволево на произвола на съдбата, да се е оставил духът му да заспи?

Означава само едно-единствено нещо: рано или късно да излезе от историческата сцена. Ако народът не е „разбудил“ своите духовни сили и не ги е възплътил в реалните, видимите резултати, създадени от вътрешната му енергия, той неизбежно ще стане жертва на собствената си леност, на един доброволно самоналожен исторически застой - и ще бъде задминат, или по-лошо, ще го завладеят други народи, които не са си позволили да потъне в безвременieto и са си дали сметка за националните задачи, които стоят пред тях.

Нашият, собственият ни български пример е достатъчно красноречив в това отношение - ако не бяха будителите, като Паисий Хилендарски, Софроний Врачански, Добри Чинтулов, Неофит Бозвели, Васил Априлов, П. Р. Славейков, Любен Каравелов и още много други, чийто списък е прекалено дълъг, за да го изброяваме, какво щеше да се случи с България? На какво щяха да се опрат Левски, Ботев, апостолите на Априлското въстание, което де факто,

За Будителите - венец от вяра и любов

погледнато през призмата на историческите си последици, извоюва свободата ни? Впрочем, да не забравяме, че такъв революционер като Ботев също, преди да се качи на „Радецки“, е бил твърде действителен будител на народното съзнание със

своята поезия и с журналистическата си дейност... За щастие нашият народ има много добро разбиране за тази необходимост от поддържане на националния дух в будно състояние, затова винаги им е отдавал необходимата почит - а утвърждаването

на 1 ноември като Празник на Будителите е само последният, вече закрепен официално израз на това народно самосъзнание.

Има един епизод в историята, твърде характерен за отношението на народа ни към своите будители - доста преди този празник

да бъде утвърден като официално събитие.

Това се случва през 1919 г., след подписването на Ньойския мирен договор, с който на България бива отказано правото да обедини всички територии, на които живеят българи, или както е било популярно тогава - да събере „българското землище“.

Крайният негативен резултат от борбите за национално обединение бива приет именно като катастрофа.

И когато стават известни резултатите от Ньойския договор, в София се събират големи тъпни народ, които отиват на стихийен митинг... къде?

Пред царския дворец?

Пред сградата на правителството?

Пред Народното събрание?

Не.

Тълпите, сред които имало мнозина плачещи хора, се стичат пред дома на Иван Вазов. На народния поет - както справедливо е заслужил своето истинско и изпълнено с най-дълбок

смисъл звание. И Вазов излиза на балкона, като се опитва да утеши народното страдание, доколкото може. И можем само да се досещаме какво е изпитвал тогава самият той, певецът на националноосвободителните ни борби, виждайки разрушено делото, смисъл на целия му живот. И за което дело той бил един от най-големите будители, вдигащи от дълбокия исторически сън националната енергия.

Винаги трябва да помним това. В дните на тежки изпитания, на преломни исторически събития, когато се решава съдбата на народа - същият този народ търси не официалните лица в държавата, не институциите, не коронованите персони или увенчаните с официозни титли и звания.

Хората търсят тях - Будителите. С главна буква.

Тази народна любов и вяра са най-голямата награда и най-красивият венец на почит към тяхното дело.

Любомир Атанасов

Чувстваме се приемници на предците, които са поддържали българския дух

Венета Иванова за Сдружение „Будители народни“ – Монтана, и неговото активно присъствие в общественния живот на града

- Г-жо Иванова, кога е създадено Сдружението и с каква цел?

- Началото на нашето Сдружение е поставено на 19 март 1984 г. с наименованието Клуб на ветераните. Първият председател на Клуба е Илия Младенов. След 15-годишно прекъсване работата му се възстановява през 1999 г. и за председател е избрана Димитрина Мирчева. От 3 декември 2004 г. ръководството е оглавено от Любомир Антонов. На 12 октомври 2012 г. за председател на вече наречения Клуб на учителите пенсионери съм избрана аз.

Първоначално основната задача на Клуба се свежда до легитимирането му като сдружение. Предимствата на тази легитимация е в решаването както на финансовите проблеми, така и в осмислянето на дейностите. Усилията ни се увенчаха с успех и на 26 юли 2013 г. с Решение № 1 на Окръжния съд в Монтана се вписахме с наименование „Будители народни“ – Монтана. Целта на Сдружението е да формира и изразява гражданската позиция на учителите пенсионери от нашия град, да защитава социалния им статус и да организира свободното им време. Предмет на дейностите ни са: честване на годишнини от всякакъв характер, срещи с творци и културни дейци и участия в организирани изяви на Регионалната библиотека, Историческия музей, Общинския

комитет „Васил Левски“, както и на Общинския съвет. Обобщено казано – присъстваме активно в общественния живот в града ни. Разбира се, устройваме и наши лични празненства, както и колективни празнични събирания.

- Колко и какви хора членуват в Сдружението?

- През 2012 г., когато приехме своята легитимация, наброявахме 70 души. Сега сме 141. Почти всички сме учители, практикували професията си в различните степени на обучение. При нас членуват и такива, които са работили в Регионалния инспекторат по образованието, както и в сферата на културата.

- Повечето българи свързват понятието „народен будител“ с времето отпреди 100-150 години, когато Паисий Хилендарски и стотиците учители и духовни лица са поддържали будно и активирали съзнанието за принадлежност към българските корени. Какво значи сега, в 21 век, да си народен будител?

- Напълно искрено споделяме, че се чувстваме приемници на предците, които са поддържали българския дух. Що се отнася до нашето съвремие, ние се задължаваме с пристрастие чрез нашите деца, внуци и правнуци, както и нашите възпитаници, да поддържаме любовта и уважението, преклонението пред героичната ни история, с цел да активизираме родолюбието и българското ни национално

самосъзнание. Независимо от пенсионната си възраст ние изразяваме готовност и желание до края на дните си да бъдем полезни за обществото, да участваме ежедневно в социалните изяви в града ни. При това сме обградени от вниманието на ръководителите в общината ни, към които изразяваме благодарност преди всичко за предоставената ни зала, която ползваме непрекъснато за нашите дейности.

- Моля, разкажете за най-главните си изяви.

- Ще започна с това, че всички наши изяви са протоколирани и заведени в специална Летописна книга. Стараем се при провеждането на всяка дейност да внасяме смислено съдържание. Например на миналогодишното ни празненство по повод Нова година проведохме запомняща се викторина, свързана с историята на Монтана. А това от своя страна е насока към местния вдъхновяващ патриотизъм, познание на родовите корени – толкова липсващи духовни качества на нашето съвремие. Горди сме, че участвахме през 2015 г. в Поетическата обсерватория в Белоградчик, където наши литературни творци четоха свои поетични творби. А през настоящата година сформирахме своята певческа група „Светлина“, с която се представихме на Международния фолклорен фестивал на прохода Кады боаз между село Салаш и Ново корито от сръбска страна. През 2014

г. в гр. Чипровци участвахме с научни разработки на наши членове в научната конференция „Българското образование през вековете“. Наши членове издадоха свои книги: Ели Томинска, Васил Михов, Цено Костов, Тереза Лилова, Надежда Анастасова, Бойка Димитрова, Йордан Георгиев, Цеца Ангелова, Цветана Александрова.

При отбелязване началото на новата учебна година ежегодно организираме среща-коктейл и празнична програма, в която участва и кметът на община Монтана Златко Живков. Той винаги ни запознава подробно с новостите в системата на образованието и по-специално в нашия град.

За да отбележим 180-годишнината от Манчовата бунта, със специален превоз организирано присъствахме в с. Бистрилица, Берковска община. Не отминаваме и чествания на такива забележителни дати, като 5 октомври – Деня на учителя, и 1 ноември – Деня на народните будители (наш патронен празник), националните ни празници и др.

Провеждаме традиционните пролетни и есенни екскурзии за обличаване в самия колектив и поддържане на нашите родолюбиви чувства.

Отразяваме редовно с дописки и репортажи нашите дейности във в. „Слово плюс“ с гл. редактор Параскева Маркова.

- Какво предвиждате до края на годината?

- Вече сме уточнили промоциите на книгите „От Парнас до родния край“ на Иван Георгиев и „Вчера, днес и утре“ на Младен Младенов. И двете книги са издание на Издателска кооперация „Слово плюс“. Осъществихме предвиденото литературно четене за 1 ноември, както и среща с Клуба на пенсионерите в гр. Белоградчик. Ще участваме и в последвалите културни дейности, организирани от Регионална библиотека „Гео Милев“ и Държавен архив. Очакваме и коледните празници, за да бъдем отново заедно.

- Благодаря Ви, госпожо Иванова, и успешна дейност и занапред.

Въпросите зададе:
Мариана Ангелова

№ 19 Национален музей на образованието в гр. Габрово

Националният музей на образованието е създаден през 1974 г. като културно-просветен и изследователски институт, който издирва, събира, проучва, опазва и популяризира културните ценности, свързани с образователното дело в България.

С постоянната си експозиция, която проследява историята на българското образование от IX в. до наши дни, музеят е единствен по рода си в Европа. Той се помещава в западното крило на първата гимназия до Освобождението – Апри-

ловската, чиято сграда е обявена за паметник на културата през 1979 г.

Експозицията на музея е разположена на площ 435 кв. м и включва 4 зали и 4 възстановки – на килийно училище, на кабинет по физика и естествени науки, на взаимно училище, на кът от детска градина по метода на Фрьобел. Тя показва неразривната връзка на българското училище с обществено-икономическото и културното развитие на България през вековете.

Притежание на музея са ценни издания от

библиотеката на Габровското училище, личната библиотека на Васил Априлов. Открояват се оригиналните издания на „Неделника“ на Софроний Врачански, на „Рибния буквар“ на д-р Петър Берон, единственият запазен пълен комплект на второто издание на взаимоучителните таблици на Неофит Рилски от 1848 г. и първият училищен дисциплинарен правилник, съставен от него за Габровското училище. Интерес представлява възстановката на класна стая от взаимното училище.

Архитектурно-етнографският комплекс „Етъра“

Архитектурно-етнографският комплекс „Етъра“ е създаден през 1964 г., а през 1971 г. е обявен за архитектурно-етнографски паметник на културата с национално значение. Комплексът се намира на 9 км от Габрово. Представлява музей на открито, чиято цел е да покаже какви са били архитектурата и битът на Габрово и района през втората половина на XVIII в. и началото на XIX в.

В музея има общо 50 обекта - къщи със занаятчийски работилници, водни съоръжения и други сгради. Тук се намира и единствената в България колекция от технически съоръжения, задвижвани от вода - валявици, воденици, тепавица, точило и др. На занаятчийската чаршия (централната търговска улица) в „Етъра“ могат да се видят 16 къщи, точни копия на сгради, съществували в миналото в Габрово и региона. На занаятчийската улица посетителите могат да наблюдават в реално време работата на майсторите. Представени са множество занаяти – хлопкарство (изработка на ковани хлопки – звънци за животни), грнчарство, шекерджийство (изработка на захарни изделия), кожухарство, бакърджийство (изработка на медни съдове)

и др. Освен че наблюдават автентичната технология, по която работят майсторите,

посетителите могат да си закупят изделията, сътворени пред очите им. При предва-

рително запитване от комплекса организират и курсове за обучение в традиционни

занаяти.

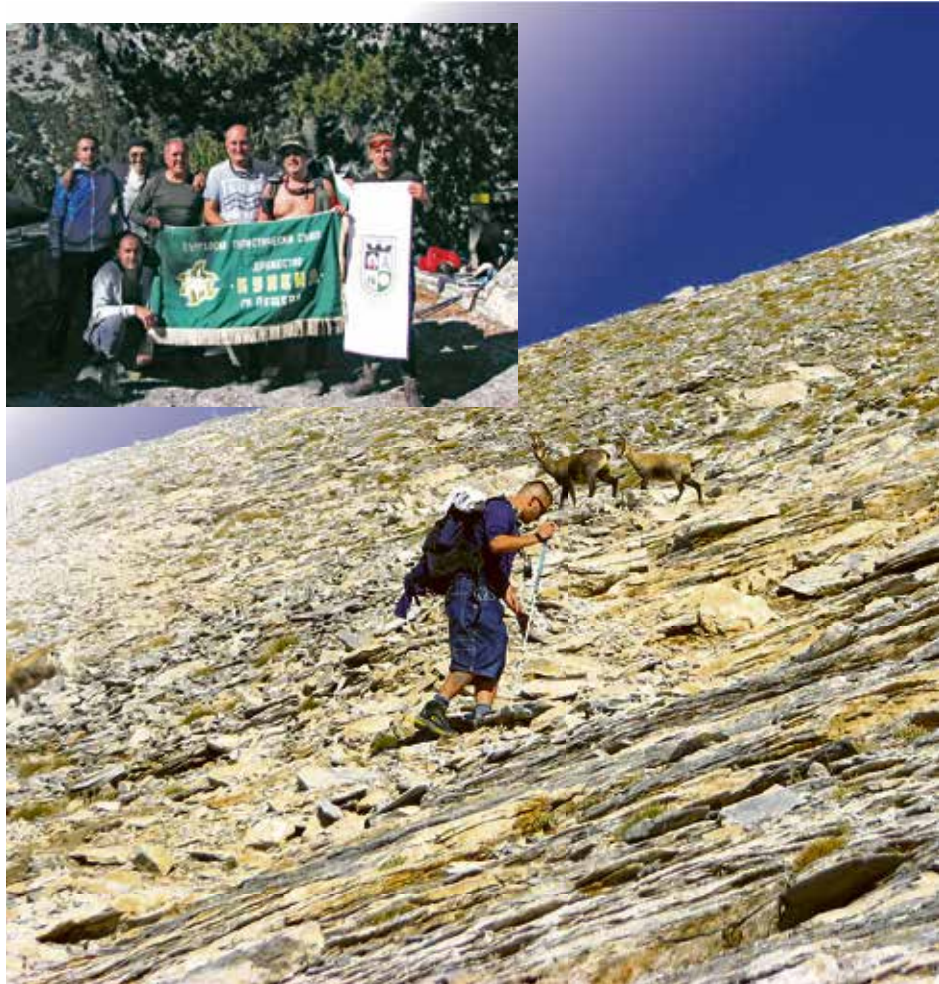
Посетителите на „Етъра“ могат да станат свидетели и на възстановки на традиционни обичаи по време на празници, като Лазаровден (осем дни преди Великден), Гергьовден (6 май), Еньовден (24 юни), Илинден (20 юли) и др.

През първите петък, събота и неделя на месец септември всяка година в архитектурно-етнографския комплекс „Етъра“ се провежда Международният панаир на народните занаяти. По време на панаирните дни майстори от страната и чужбина представят изделията от занаята, който владеят. Панаирът се организира от Министерството на културата и Община Габрово.

Всяка събота и неделя през летния сезон на открито или в къщите на занаятчийската улица се правят демонстрации на различни стари домашни занаяти - боядисване с растителни багрила, източване на грнчарско колело, плетене на изделия от царевична шума.

На територията на архитектурния комплекс има и хотел, в който посетителите могат да отседнат, и ресторант, в който да опитат традиционни ястия, приготвени по стари местни рецепти.

Туристи от ТД „Купена“ на Олимп

На 23 септември група от 8 човека от Туристическо дружество „Купена“, гр. Пещера, изкачи връх Олимп – предпоследния в колекцията им от 10-те балкански първенци, покорявани през последните пет години. Вечерта преди изкачването ни посрещнаха вятър, дъжд и суграшица. Но на сутринта природата се отзова на нашите очаквания за хубаво време. И успяхме.

Нашият календарен план включва различни инициативи, а работата ни с млади хора е един от приоритетите. Подготвяме ги в района, а после и с преходи във високите

планини. Преди да покорим Олимп, на 15 септември направихме поход с маршрут хижа „Вихрен“ през Голям казан – връх Кутело – Кончето – Премката – връх Вихрен - хижа „Вихрен“.

Друг приоритет в нашата дейност е маркировката. Направихме такава на хижа „Румен“, опреснихме местните маркировки в леговището „Св. Константин“ край Пещера, където има чудесни маршрути за пешеходен и колотуризм и маркировката от гр. Пещера до пещера Снежанка – село Нова махала и връх Баташки снежник.

Дружеството предоставя и планински водачи за изкачването на връх Баташки снежник.

В района се откри и нов заслон между село Дорково и язовир „Батак“ – нарича се „Острата скала“, която е един от природните феномени на България. Заслонът е направен изцяло със средства на туристите от ТД „Цепина“ в село Дорково.

Практика на ТД „Купена“ е да се слагат схеми с маршрутите в улеснение на туристите.

Георги Киев,
председател на
ТД „Купена“,
гр. Пещера

Из дебрите на Плана планина

В сезона на хилядите багри ние, туристите от ТД „Осогово“ - гр. Кюстендил, избрахме разходката из дебрите на Плана планина. Есента е сезонът, който винаги представя природата под формата на букет от цветове, а съчетан със слънчевите лъчи и чудесния маршрут, обещава една приятна есенна разходка, за която нямахме търпение. В София в автобуса се качиха Диана, нашата водачка, както и няколко софийски приятели.

Нашият маршрут започна от Дяволския мост, който е разположен непосредствено до шосето между София и Самоков и минава над река Ведена, която извира от Плана планина. При този мост река Ведена се влива в Искър. Поехме по пътека, започваща от този мост, за да влезем в гъста гора и да се порадваме на дебелата сянка. В началото пътеката е стръмна, но това е кратка част – по-нататък тя става почти равна и изключително подходяща за една спокойна и приятна разходка. Навсякъде срещаме огромни дървета – може би вековни. На едно място се издига една такава силно разклонена липа – гледка, която не е толкова често срещана. Маршрутът, който бяхме избрали, продължи покрай Кокалянския манастир. Според старите ръкописи, той съществувал от 1643 до 1742 г. През 1858 г. там била издигната нова черква. Кокалянският манастир заема ключово място в историята на организиран туризъм в България – тук през 1899 г. Алеко Константинов основал първата туристическа организация у нас – „Урвич клуб“.

Продължихме нагоре покрай манастира. Малко след излизането от гората стигнахме прословутия Кръстат дъб. За съжаление през 2010 г. той е повален от буря и от него не се е запазила голяма част. Причина за гибелта на над 1000-годишния дъб са и вандалските действия – в основата му е копано от иманяри, търсещи съкровище. Дъбът е свещеното дърво на славянския бог Перун. Под вековните дървета се правели обреди и хората се молили, правели курбани срещу градушка. Именно поради това тези дървета били наричани кръстати. В момента от него е останала само част от дънера му. Неговите клони вече не се издигат така величествено над околността, но все пак си заслужава човек да види колко дебело е било стъблото му – говорим за метри.

С набирането на височина пред нас се откриваха все по-хубави гледки. А пъстротата ни следваше навсякъде. Нашата цел бе връх Манастирище (1338 м н.в.). Там 50 дни след Великден – на Свети Дух, се провежда традиционният ежегоден събор на жителите на село Плана. Облачното в далечината време така и не ни позволи да зърнем контурите на Рила, но се задоволихме с Верила, Плана и Средна гора. Специално

внимание заслужаваше Витоша, изпъчила се като вулканичен остров в опит да достигне небесното царство. И сякаш прорязва слънцето, чиито рехави лъчи пробиват облаците и галовно сияят светлина по склоновете край Черни връх. Неусетно приближаваме и достигнахме връх Манастирище. Не, той не впечатлява с надморска височина или необходимост от екстремални усилия за изкачване до него. Интересен е обаче както с 360-градусовата гледка, която предлага, така и с параклиса, построен на самия връх. Преди години тук се е намирал манастирът „Света Троица“, чиито оградни стълбове и основи все още личат на места. Сега той е заместен от параклиса „Свети Дух“, издигнат върху основите на една от някогашните две черкви. Наличието на култова сграда придава на върха допълнителен дух, мистика и чар. В съседство пък са разположени дървени маси, пейки и столчета, явно използвани по време на храмовия празник за събора на Плана.

Името на върха – Манастирище, едва ли е дадено случайно, по-скоро е доказателство за големината и значението на съществувалия в продължение на векове манастир. В близост до върха открихме още едно впечатляващо вековно дърво. След кратка почивка и фотопауза се отправихме към другия интересен обект в село Плана. Това беше Ступата на просветлението – будистки паметник, символизиращ съвършената хармония във вселената. Много усмихнато и любезно момиче ни поясни, че Ступата носи благополучие и сбъдва желания, но не на всички, а само на хората с добри намерения. Обясни ни, че думата „ступа“ означава вид будистка постройка с конусовиден или пирамидален силует, монументален обект на религиозен култ.

Бонус на разходката ни беше параклисът „Св. Киприян“, който се намира на около 50-ина метра от последните къщи на махала Турмачка в село Плана. Мястото е много интересно – малък параклис, мераклийска беседка и вековна бреза. Самият параклис, сякаш свит в подножието на вековното дърво, е изключително внушаващ.

До Кюстендил ни предстоеше и още една спирка в заведението на площада в село Железница, където пийнахме студена бирица, гарнирана с пържени картофи, кюфтенца и домашни сладкиши.

Плана планина си има свое очарование. „Сигурни сме, че всеки може да открие по нещо ново и да сътвори лично преживяване тук. Искрено ви съветваме да посетите това вълшебно място, съвсем близо до нашия град – била, върхове, могили и речни долини, наречено Плана“ – споделиха туристите от ТД „Осогово“, гр. Кюстендил.

Силвия Михова, секретар
на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил

Пътешествие до...

Продължение от стр. 15

Продължих нагоре към овчарската колиба. Над 3000 метра височина има достатъчно влага и трева за скотовъдство. А още по-нагоре тривърхият Ултар, един от многобройните седемхилядници на Каракорум, се беше надвесил над мене и по черните му стени се спускаха белите облаци на прашни лавини. Страховити дивни планини и за разлика от непалските – „върхове без богове“.

На следващия ден се разделихме с хунзите. До Гилгит пътувахме весело с открито микробусче „Сузуки“, фирмата, на която се крепи целият транспорт в Пакистан. Жегата по долината беше голяма, затова с удоволствие се разхлаждахме при пресичане на потоците, спускащи се от величествения Ракапоши (7788 м). Ние снимахме веселата компания, а хунзите черпеха с кайсии. Те събираха костилките и ги деляхме отново поравно – този

път за ядките им. Сега разгледахме Каракорумското шосе по-добре. Изсечено в ерозиралите скали, то невинно е най-сигурното място за пътуване. Шофьорите знаят от опит това и едното им око винаги гледа към склона. На едно място пред бусчето започнаха да се търкалят големи камънаци, всеки един от които можеше да го отклони към мътната река. Без паника водачът закова и даде заден ход. Момчетата без покана разчистиха пътя и продължихме. „Иш Аллах – промълви Петко Панамски. – Ако е рекъл Господ, ще запалим свещ в Троянския манастир.“

Какъв ли характер е бил необходим на пътешественик като Марко Поло да премине Каракорум през Кървавия превал (там разбойници по-късно са причаквали керваните по Пътя на коприната), за да достигне Поднебесната империя, рискувайки живота си на всяка крачка? Коя ли е причината прабългарите да изберат именно този маршрут, за да се установят по-късно в Балха, Афганистан? Защо в долината Сват, където днес свистят бомби, има скални барелефи, които напомнят Мадарския конник? Нашите сънародници все още не знаят,

че учени от БАН (проф. Борис Атанасов, ИОХ на БАН) вече доказаха с голяма степен на достоверност, че 2/3 от хората, населяващи Балканските страни (т.нар. траки), са дошли по южното направление през днешните Афганистан, Иран и Турция. Разбира се, това не намалява заслугата на Аспарух. Той е заселил нашите прадеди на най-хубавата земя и те са създали Велика България.

В Гилгит беше горещо, а отгоре на всичко се бяха събрали всички мухи на Северните територии. Изпихме като богаташи по една кана леден сок от манго на главната улица и продължихме направо на юг с голям бус „Нисан“. Обратният път за Исламабад ни беше вече познат. Слънцето бавно гаснеше за нас, но Харамош оставаше жълт. Даже след повече от час Нанга Парбат все още червенееше, изпращайки слънцето.

По течението на великата река Инд си отивахме от високите планини, от добрите, корави хора, които ги населяват. Приключваше едно дълго пътешествие, в което за два месеца стъпихме на Покрива на света: в Хималаите, Тибет и Каракорум, и което, за съжаление, нямаше никога да се повтори.

Румен Воденичаров

Интересът на хората към диворастящите гъби през последните години нарасна твърде много. Все повече хора бродят из полята и горите и събират този изключително полезен природен дар.

За софиянци Витоша е планината, която освен всичко друго предлага и добри възможности да си наберат гъби. Условиата благоприятстват появата на много видове от тях, но богатите находища от миналите години вече съвсем не са богати. Причина за това не е само порасналият интерес на хората, а неправилното събиране, в резултат на което на мястото на изкубнатите гъби скоро други няма да поникнат.

Известно е, че на Витоша се срещат повече от 500 вида висши гъби, но от тях не повече от 30-40 имат някакво значение и могат сравнително лесно да бъдат изучени и разпознати.

За да сме сигурни и спокойни, когато решим да събираме гъби, трябва да ги изучим много добре не само от справочниците, а под ръководството на доказан опитен познавач, който на място да ни запознае с характерните белези, средата и сезона, в който се появяват, и най-важното - с приликите и отликите между ядливите и отровните видове.

В смърчовите гори и техните крайнини се среща **МАНАТАРКАТА** (*Boletus edulis*) - Меча гъба. Една от най-качествените гъби. Шапката отначало е полукълбеста, после става по-разплътана, със сиво до светлокафяв цвят. Цветът на шапката зависи от това, в каква гора е израсла манатарката. Срещат се видове със сиво-бял цвят, други в светла охра или в тъмнокафяв цвят до чернокафяво. Месото е бяло, плътно, здраво и дебело. При старите гъби омеква. При младите при разчупване месото не променя цвета си, но при старите добива червено-кафяв оттенък. Има приятна гъбена миризма със сладък вкус на лешник. Спороносните тръбички са с дължина от 1 до 3 см. Не са сраснали с пънчето и лесно се отделят от шапката. Отначало бели, после - светложълти и жълто-зелени при старите гъби. Пънчето е белезникаво и дебело, до сиво-охрено, с дължина от 8 до 15 см и дебелина до 10 см.

Манатарката расте в широколистните и иглолистните гори по високите поляни от юни до октомври. Тя трябва да се събира в ранните часове на деня, защото я нападат бързо червеи и охлюви.

Гъбата има превъзходни вкусови качества и става освен за прясна консумация, още и за сушене и консервиране.

Отровен двойник на Манатарката е ДЯВОЛСКАТА ГЪБА (*Buletus satanas*), която при разчупване отначало почервянява, после става виолетово-тъмносива и накрая почернява.

Друга често срещана ядлива гъба на Витоша е **МАСЛОВКАТА** (*Buletus luteus*). Шапката ѝ отначало е кълбовидна, свързана с пънчето чрез бяло було, което по-късно се разкъсва и шапката се разтваря до плоска с малка издатина в средата. Диаметърът ѝ достига от 5 до 12 см. Кожицата първоначално е покрита с дебела, тъмнокафява слюз (особено при влажно време и сутрин). При сухо време кожицата е гладка и лъскава. Отделя се лесно.

При растежа на гъбата булото се разкъсва и остава да виси на пънчето като сиъно-черен или тъмновиолетов пръстен.

Месото е белезникаво или жълто-бяло, в зависимост от възрастта на гъбата. При разчупване не променя цвета си. То е по-плътното у младите гъби, но след откъсването ѝ у по-старите гъби се размокча.

Масловката е вкусна гъба и **НЯМА ОТРОВЕН ДВОЙНИК**. Тя расте само в иглолистни гори и техните крайнини и по планинските поляни, в младите изкуствено залесени борови гори, много често на групи, но и поединично.

Масловката е много добра за готвене, но понеже е мека и нежна, трябва да се събира и пренася внимателно, за да не се набива и разтрошава. Освен това, понеже се разваля бързо, трябва да се готви веднага след събирането ѝ. Затова тя не е годна за сушене.

Преди готвене горната кожичка на шапката трябва да се отстранява. Премахват се и тръбичките на по-старите

гъби. **ПАЧИ КРАК** (*Cantharellus cibarius*). Среща се както в широколистните, така и в иглолистните гори на Витоша - в района на хижа „Алеко“ и хижа „Еделвайс“, над Владая и Бистрица, при Офелиите и хижа „Бор“, т.е. из цялата планина.

Тази гъба има фуниевидна форма на шапката с ръбести краища. Цветът е наситено-жълт, с много приятна миризма на кайсия. Пластинките се спускат по пънчето. Месото е плътното и жълтеникаво и почти никога не червясва. Появява се през юни до есента. Расте на групи и поединично.

Става за всякаква консумация: за паниране, готвене, сушене и консервиране.

З д р а в а

и издръжлива гъба, лесна за разпознаване, затова е една от най-търсените от туристите гъбари.

Счита се, че Пачият крак има двойник - така нареченият ЛЪЖЛИВ ПАЧИ КРАК (*Cantharellus aurantiaacus*), която е съвсем слабо отровна и попаднала между истински Пачи крак, само може да развали вкуса на ястието. Разликата между двете гъби е, че Лъжливият Пачи крак има истински пластинки, а не наподобяващи „бръчки“ като истинската гъба.

СЪРНЕЛАТА (*Lepiota procera* Scopoli) се среща във всякакви гори, крайнини, поляни и сечища. Шапките на младите гъби са продълговати и кълбести, имат вид на бухалки, а по-старите имат формата на чадър и достигат до 30 см в диаметър. Цветът е сивокафяв с керемидообразни люспи. Месото е бяло, както и пластинките. Пънчето е стройно и високо, кухо и лесно чупливо. В основата си е луковично удебелено, а в горната си част има подвижни пръстени.

Сърнелата се появява през лятото и есента. Има приятен гъбен аромат и сладък вкус.

Гъбата е най-добра за непосредствено готвене, след като се набере, и за сушене. Най-добра е панирана, по вкус съперничи на виенския шницел.

Сърнелата НЯМА ОТРОВЕН ДВОЙНИК.

На Витоша се срещат и трите вида печурки - **ЛИВАДНА** (*Agaricus arvensis*), **ПОЛСКА** (*Agaricus Campestre*) и **ГОРСКА** (*Agaricus silvaticus*), но най-често се намира Горската печурка, затова ще се спрем на нея.

Появява се от юли до края на октомври в крайнините - най-вече на смърчовите гори.

Шапката ѝ е с размери от 4 до 12 см. Цветът ѝ е светлокафяв. Отначало е звънчевидна до полукълбеста, след това става леко заоблена. Отгоре шапката е осеяна с

тъмнокафяви люспици. Месото ѝ е дебело, но ръбът на шапката е тънък. Пластинките имат сиво-червеникав цвят и при допир стават тъмно карминовочервени, а след това - шоколадовокафяви.

Пънчето има цилиндрична форма с удебелен долен край като бухалчица. Отначало е плътното, но скоро става кухо, с тънко кафеникаво пръстенче. Бялото месо става виненочервено, а по-късно - кафяво.

Вкусът наподобява вкуса на плод.

Може да се смеси единствено с Полската печурка, на която ламелите са розови, а месото ѝ при нараняване става леко червеникаво.

На Витоша се срещат още **ЛЮТИВАТА**

широколистен (дъбови) гори, а Мухоморката - в иглолистни.

Най-опасна и смъртоносно отровна е **ПАНТЕРКАТА** (*Amanita pantherina*). Макар и не така често като Червената мухоморка, тя се среща във витошките гори и поляни. Появява се през юни-юли и отново през септември до ноември. Шапката, докато гъбата е млада, е топчеста, а при старите гъби тя е периферно плоска с размери от 5 до 10 см, понякога до 15 см. На цвят е с ръждивомаслен или жълтеникаво-кафяв оттенък. Интензивността на цвета зависи от изложението на месторастенето на гъбата.

Месото е бяло и не променя цвета си при разчупване. Има неприятна миризма. Пластинките са гъсто една до друга, стоят свободни и са бели.

Пънчето е стройно, гладко, бяло, кухо, високо до 15 см и дебело до 2.5 см. В новата си е удебелено. Под шапката има белезникаво разкъсано пръстенче.

Гъбата е смъртоносно отровна! Симптомите на отравянето се появяват твърде късно, за да бъде предотвратено!

Гъбата има много тънки отлики от **БИСЕРНАТА ГЪБА**, чийто отровен двойник е! Най-сериозната разлика е розовият цвят на месото на Бисерната гъба при обелване на кожицата, докато месото на Пантерката остава бяло.

Най-сигурното обаче е да не посягате към Бисерната гъба, колкото и да сте уверени в познанията си!

Смъртоносно отровната **ЗЕЛЕНА МУХОМОРКА** (*Amanita phalloides*) се среща в края на юни до края на юли из витошките широколистни и иглолистни гори. Тя се появява отново през септември и октомври.

Шапката у младите гъби има яйцевидна форма, обвита е с бяла ципа, а при застарелите е плоска, често вдлъбната, с размери от 6 до 12 см и маслено-зелен цвят. Месото е жълтеникаво, приятно на вкус (не го опитвайте в никакъв случай!). Пластинките са бели, рядко бледозеленикави, нееднакво дълги, разделени от пънчето. То е тънко от 1 до 1.2 см, бяло, понякога жълтеникаво или зеленикаво, отначало плътното, после - кухо. Гъбата има свободно висящо пръстенче под шапката, остатък от бялата ципа, която покрива младата гъба. В долния край на пънчето има дебела, кригла и бяла волва във вид на черупка.

Тази гъба е силно смъртоносно отровна. Само една лъжица супа от Зелена мухоморка е достатъчна доза, за да умъртви човек! Най-често зелената мухоморка се бърка с печурката, но тя няма волва, а пластинките ѝ са бледорозови, кафеникави, до почти черни при застарелите гъби. Но грешката става по-лесно при младите гъби! Тогава пластинките на печурката са сиво-бели и са близки по цвят с тези на младата мухоморка!

БЯЛАТА МУХОМОРКА (*Amanita verna*) също може да срещнете в по-влажните места на всички витошки гори през юни-юли и отново през септември-октомври.

В ранна възраст шапката има звънчевидна форма, а по-късно е равна. Върху кожицата има плочки или други остатъци от първичното було, което не се среща при другите мухоморки! Диаметърът е от 5 до 7 см. Месото е бяло, с неприятна миризма, и не си променя цвета при натиск или разчупване. Пластинките са бели, нееднакво дълги, стоят свободно, разделени една от друга. Пънчето е равномерно дебело, високо над 8 см и кухо. Върху него има свободно висящо пръстенче.

Обикновено зарита в земята, има волва, подобна на яйчена черупка, в долния край на пънчето. Съдържащият алкалоидите фаллоидин, аманитин и фалоин, гъбата е смъртоносно отровна. Може да се бърка с Анасоновата печурка (*Agaricus arvensis*),

Полската печурка (*Agaricus campestris*) и Бялата сърнела (*Leucoagaricus Leucotites*).

Споменатите дотук ядливи и отровни гъби са най-често срещаните на Витоша, разбира се, при благоприятни условия. Това обаче не означава, че не можем да намерим екземпляри и от други видове - ядливи, но и отровни!

И така, наслука! Но умната! Не пипайте гъби, в които се съмнявате!

Инж. Иван Петров

ГЪБИТЕ

НА ВИТОША ВЪЖТОШКА

Фарьорските острови

Фарьорските острови са един от най-популярните туристически райони на планетата - широко известни с уникалните традиции на местното население, както и с една неповторима природа.

Архипелагът се намира на север от Шотландия и представлява автономен регион със самоуправление - но под юрисдикцията на Кралство Дания. Обхваща 18 острова с население общо 48 хил. жители.

Островите са доста разнообразни като големина и население. На централния и най-голям - Стрьоме, живеят почти половината жители на архипелага - 21 хиляди. Но има и острови, като например Микинес и Ноулсой, с размери по 10,3 кв. км и население съответно 11 и 268 души. А на остров Колтур с площ 2,3 кв. км живее само 1 човек. Наистина рай за хората, които предпочитат уюта и самотата. Само най-малкият остров - Литла Димун, с територия 1 кв. км, е необитаем.

Независимо от малкия брой жители, автономията си има свой собствен език - фарьорски, който представлява запазен реликт на старонорвежкия, ехо от времената, когато островите са били част от Норвегия до XIV в.; следва съвместно владение заедно с Дания, преди изцяло да преминат под юрисдикцията на Датското кралство през 1814 г.

Най-интересните места и забележителности на Фарьорските острови са разположени на най-големия остров - Стрьоме. Тесните улички на град Торсхавн - най-северната европейска столица, предлагат очарователни

гледки и спокойствие на всеки минувач, решил да се разходи из тях. Тук са запазени жилищни сгради в оригиналния си вид от преди векове. Историческият музей в Торсхавн притежава богата колекция различни артефакти, доста от които датират от времената на викингите. Заслужават да се видят

още старинният манастир Мункастован, Музеят на изкуствата, зданието „Нордик хаус“.

Сред географските забележителности на Фарьорските острови е езерото Сьорвагсватн, или както е другото му име, Лейтисватн - разположено на остров Вагар. С ширина 800 метра и 6

км дължина, то на пръв поглед не представлява нещо особено, но за туристите е крайно интересно неговото местоположение - водната му повърхност е съвсем близо до океана и като че ли надвисва над него.

Когато се гледат фотографии, сякаш езерото се извисява на стотици метри

това е оптическа измама - разликата във височините е само 32 метра. Езерната вода се влива в океана, като преди това минава през неголямата рекичка Бьосдеалаоа, а после се стича по стръмни скали - така се образува водопадът Бьосдеалафосур. Който от туристите успее да го види и фотографира,

се смята за късметлия, защото падащата вода е дълбоко скрита между отвесните крайбрежни канари.

На отсрещния, северен бряг се намира град Вантсойрар, където е разположен и единственият пясъчен плаж по бреговете на езерото.

По време на Втората световна война Фарьорските острови били окупирани от Великобритания и езерото Сьорвагсватн служело като аеродром за хидроплани. На западния му бряг по време на войната е построено летището Вагар, което си остава и досега единственото на архипелага. След 1945 г. пистите му биват изоставени, тъй като островите загубили стратегическото си военно значение - но предвид засилвания се туристически интерес, било отново открито, вече за граждански полети, през 1963 г. Сега е свързано чрез редовен и чартерен въздушен трафик с Дания, Исландия, Великобритания, Гренландия, Норвегия, също с Милано и Барселона.

Една вълнуваща екскурзия с лодка до скалите Уестман (Птичите скали), които се намират в северозападната част на остров Стрьоме, може да се окаже най-удивителното приключение, преживяно на Фарьорските острови! Когато морето е спокойно, покрай западното крайбрежие туристите могат свободно да се приближат до стръмните склонове на скалите - и ще останат поразени от гледката на огромното сборище морски птици! Тук гнездят хиляди от тях и, естествено, птичата връва е невъобразима за човешкото ухо.

Скалите Уестман се извисяват на 600 метра над океана като величествени пазители на Фарьорските острови.

Така комбинацията от магически пейзажи на архипелага - стръмни фиордови скали, пещери, арки, морски прибои, редовно привлича туристи от цял свят.

Велимир Христанов

Как гласуваха доскоро, а някъде и сега

УНГАРИЯ В НОСИИ

В първите европейски избори (юни 2004 г.), след като Унгария една година по-рано влезе в ЕС, в много области на страната унгарците гласуваха, облечени в народни носии. С това те подчертаха освен патриотизма си, още и че държат на изборното право за жени, получено сравнително късно – в 1945 г.

ИНДИЯ ГЛАСУВАШ ЗА СИМВОЛ

Не е необходимо да знаеш да четеш, за да избереш кандидата си. Доста време всяка партия в Индия бе представена чрез символ – слънчев изгрев, ръка, слон и пр. Символите-рисунки се определяли от Централната изборителна комисия. Наистина, демократичен начин за страна, в която 1/3 от населението е неграмотно.

БОЛИВИЯ ПРОРЕЗ ПОД СНИМКТА НА КАНДИДАТА

Този начин изключва грешки и заблуди на изборителните комисии. В страната на високите андински платъ, с разпръснато из тях население, е достатъчно да изрежеш квадратчето под снимката на предпочитания

кандидат в бюлетината. От 1952 г. в Боливия е въведено задължителното гласуване, макар че санкцията – блокиране на работната заплата, почти не се прилага.

РУСИЯ УРНАТА ОТИВА ПРИ ИЗБИРАТЕЛЯ

Новият изборен закон, който бе приет с триумф на партията на Путин (2007 г.), си постави за цел да повдигне активността на населението в труднопроходими райони, като Волгоградския, някои в Сибир, особено при неблагоприятни климатични условия. Запечатана, с изображения на националния герб и знамето, урната ведно с бюлетините и изборителната комисия, на шейна или теглена от камила, отива при изборителите.

КУБА ПОСРЕЩАТ ТЕ ДЕЦА

При режима на Ф. Кастро нямаше парламентарно представена опозиция.

Пребивайки в Хавана доста години, надничала съм и аз в изборни секции:

от двете страни на урната, на фона на кубинското знаме, деца със сериозни лица наблюдаваха изборния процес.

НИГЕРИЯ ПОД СТРОГ КОНТРОЛ

Нигерия получава независимост през 1960 г. Но почти всички избори там бяха съпроводени със съобщения за фалшификации. Международните наблюдатели отбелязваха подмяна на урни, отправяне на заплахи, грешно преброяване.

Каквото и да кажем за България, точно такъв, малко страховит полицай, поне аз не съм виждала в изборна секция на жк „Младост 1А“.

И ПЛЕМЕНАТА В ДЖУНГЛАТА СА ХОРА

За да заостри вниманието на бъдещите държавни ръководители върху проблемите на живеещите в джунглите племена, племенният вожд на Бонток (област във Филипините) Николас Бонг Кавед се появил на изборите през 2007 г. кажи-речи полугол,

с престилчица, изтъкана в шарките на племето.

ПАЛЕСТИНА МАСТИЛОТО НЕ СЕ ИЗТРИВА

Днес все по-рядко, но допреди няколко години палестинците използваша прост и ефикасен начин за гласуване – изборителят поставя предпочитанието си за кандидата с пръст, натопен в неизтриваемо мастило, сигурна защита срещу повторен вот.

Включително до 2006 г. методът бе прилаган в Мали, Венецуела, Иран, Ирак, Косово.

ВСИЧКИ ПРЕД МАШИНИТЕ!

На президентските избори (2004 г.) изборителите от Флорида, а и от цялата страна гласуваха чрез машини с тактилни екрани. Оказа се, че и техниката греша – отчетени бяха 260 000 гласа повече (от реалното) за Буш. Държавата обеща да усъвършенства машините за бъдещите избори.

Мариана Ангелова

ПОКАНА

Управителният съвет на ТД „Узана“ – гр. Габрово, кани всички свои членове и симпатизанти на редовно годишно отчетно-изборно събрание на 25 ноември 2016 година от 17:30 часа в репетиционната зала на НЧ „Априлов-Палаузов“ - гр. Габрово, при следния дневен ред:

1. Отчет на Управителния съвет за дейността на Дружеството за изминалия период. 2. Финансов отчет за изминалия период и приемане на бю-

джета за следващата финансова година.
3. Приемане на календарен план за 2017 година.
4. Промени в Устава на Дружеството.
5. Избор на Управителен съвет и председател.
6. Избор на Контролен съвет.
7. Разни.

При липса на кворум на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ събранието ще се проведе един час по-късно съгласно чл. 23 на Устава.

Печат: "Алианс ПРИНТ"

Седма сесия на Световния парламент на българите

От 14 до 16 октомври във Варна се проведе Седмата сесия на Световния парламент на българите, организирана от Асоциацията на българите по света. Сесията започна с благослов на Негово Високопреосвещенство Варненския и Великопреславски митрополит Йоан и с приветствени думи от официалните лица. Участниците изслушаха доклад на тема „Проблемът „Западните покрайнини“ на акад. проф. д-р Григор Велев. В доклада си Иван Забунов говори за проектозакона на Р Молдова и за особеността на Тараклийския национален и културен район на Република Молдова. Последва сесия с доклади от всяка общност за актуалните проблеми на българите, живеещи извън територията на Р България.

Две други значими

теми бяха обект на внимание на участниците в сесията, а именно: Проблеми при възстановяване на българското гражданство и проблеми при осигуряването на работа в България на българите от чужбина. Последва темата „Българските училища зад граница (Западните покрайнини, Македония, Украй-

на, Молдова, Румъния и САЩ) – положителен опит и проблеми.“

Последният ден бе отделен на дарителската дейност на неправителствените организации и на организационни въпроси. В сесията участва изпълнителният секретар на Българския туристически съюз Веселин Цанков.

Пътуване в Източните Родопи

Туристите от Туристическо дружество „Ибър“ – гр. Долна баня, и симпатизантите на дружеството закриха активния туристически сезон, докосвайки се за пореден път до есенната магия на Източните Родопи.

В хладната съботна сутрин те поеха по пътя на една своя мечта – гр. Златоград, най-южната точка на България.

По пътя към Хасково се редяха непознати за нас селца, които, за съжаление, се събуждаха измръзнали и пуси. Нямаше кого да попиташ за нищо.

Целта ни беше природният феномен Каменните гъби, някъде до с. Бели пласт. Липсата на табели доста ни затрудни, но лутането си струваше. Действително това чудо нВa природата просто действа изумително - сред каменните гигантски гъби се чувстваш като че ли си в друго измерение.

Пътувахме към следващото чудо - хълма на Дионис и траките – Перперикон. Дъждът не попречи по пътя към светилището на боговете. Наблизо ни очакваше Кърджали – градът, в който християнският дух има особено значение. Наскоро възстановеният средновековен манастир „Св. Иоан Предтеча“ ни очакваше светец от дъжда, а православно-духовното средище „Успение Богородично“ ни обсипа със спокойствие и ни върна на земята. Не можем да не споделим късмета си да срещнем на вратата самия Кръстител на Родопите – отец Боян Саръев. Като че ли това беше Божия благословия.

Оставаха петдесетина километра до Златоград, а окъпаните в прекрасни есенни багри склонове като че ли специ-

ално за нас редяха своя килим.

И ето го Златоград, града на Делю хайдутин - друг вид приказка.

Етнографският комплекс и хотел „Златоград“ бяха нашият дом тази вечер. Обстановката и гостоприемството на механата също помогнаха да се чувствате добре.

На другата сутрин поехме по уличките на комплекса – Етнографския музей, прекрасните къщи и малките работилнички, където усмихнатите родопчани търпеливо предлагаха своите произведения. Даже една от жените сподели, че специално за нас е отворила по-рано своето магазинче, когато е разбрала, че са дошли гости в хотела. Това просто те стопля. Не подминахме и известното кафене „Старият град“, както и ритуала „въртяно кафе.“

В църквата „Свето Успение Богородично“ родопчани са възпроизвели своето килийно училище, връстник на долнобанското. Забележителен е и фактът, че тук е имало и свещоливница, която е съхранена.

Времето напредваше, но не подминахме Смолян и дори споделихме есенния панаир в кв. Устово. Поклонихме се и на св. Висарион Смолянски във величествения храм в негова чест.

Традицията повелява по този път да не пропуснем Бачковския манастир.

Иска ми се да завърша с думи, които наскоро прочетох: „България е малка страна, събрана върху шепа място. Но в нея има толкова магия, история и традиция, колкото въображението може да побере.“

Инж. Светла Стоименова

Поспях в ранното утро на път за планината в беседа на живописната местност Доктор Джанкин. Преди години тук

е имало зоокът, даже някои казват, че още чували понякога смразяващия рев на лъва да слиза от планинските усой.

Край мен се носеше една невъобразима птица песен.

Ранобудните врачета цвърчаха като немирни деца, боричкаха се и кълвяха тъмнината. Раждаше се утрото.

Успокоително дивите гълъби монотонно със своето гърлено гугукане отмерваха края на нощта. Самотен кос вирту-

Тук съм

озно извиваше трели от изсъхналия пред мен бор и самовлюбено се наслаждаваше на артистичното си изкуство.

Предутринно глъхнеше песента на славея, уморен от нощното си песенно бдение.

Един нестроен птичи хор поздравяваше патетично раждащия се ден...

Изведнъж предутринта премигна. Кратко затишие и едно орлово перо се заби наред поляната.

- Тук съм.

Веселата какофония секна!

Благой Ранов

Дарителска кампания на Българския туристически съюз Да възстановим заедно хижа „Богдан“

Построена преди 75 години от копривщенските туристи, хижа „Богдан“ е най-близкият подслон до средногорския връх със същото име. Преди 20 години тя изгаря, а това означава, че всички планинари и любители на природата, които минават през района на хижата, виждат само

руини.

Затова ние ви призоваваме:

нека съберем 100 000 лв., за да изградим хижата.

Нека продължим традицията, според която от зората на организираното туристическо движение хижите са се строили изцяло с дарения и доброволен труд.

НАЧИНИТЕ ДА ПОМОГНЕТЕ СА:

Като дарите средства в Централата на БТС или с пощенски запис на адрес: София, бул. „Васил Левски“ № 75, 5-и етаж, Пощенска кутия 427 в Централна поща, както и с доброволчески труд.

Дарителската кампания се осъществява с помощта на ФПББ по програма „Да постигнем повече“, финансирана от фондация „Америка за България“.

Магазини за спортно-туристическа екипировка

SLS ROSSIGNOL

SLS е верига спортни магазини, специализирана във внос и търговия със спортни стоки от 1993 г., с водещо място на българския пазар в областта на зимните спортове, тенис, фитнес, туризъм и екипировка за свободно време,

насочена към хората с активен и пълноценен начин на живот. Има собствени магазини в София, Пловдив, Варна, Велико Търново, Самоков и най-големите български курорти – Банско, Боровец, Пампорово, Слънчев бряг.

SLS управлява първия и най-голям спортен магазин в България, разположен на площ от 3500м2 в София на бул. „Черни връх“ 59-В. Работно време: понеделник - събота: 10:00 - 20:00 ч. неделя: 10:00 - 19:00 ч.

Стенама

Адрес: София, ул. Братя Миладинови 5
Телефон: 02 980 5491
Работно време: 10:00-20:00

Spotcheto Outdoor

Адрес: ул. „Ген. Паренцов“, 1000 София
Телефон: 088 555 2300
Работно време: 12:00-20:00

Алпун Спорт

Адрес: жк „Слатина“, ТП между зала „Фестивална“ и стадион „Академик“, 1111 София / България
Телефон: 088 645 6600
Работно време: 10:00-19:00

Camouflage BG

Адрес: ул. „Костенски водопад“ 58, 1404 София
Телефон: 02 958 3133
Работно време: 10:00-19:00

Basecamp Shop

Адрес: бул. „Александър Стамболийски“ 46, 1000 София
Телефон: 089 555 1240
Работно време: 11:00-20:00